

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

36 årg

Nr 3 2004

Tema: Gruvnäringen

Dessutom: Ekologiskt kakao från Kyela, Mtepe dhow seglar igen på Zanzibar (sid 22-23)

TIDNINGEN HABARI

utges av
**SVENSK-TANZANISKA
FÖRENINGEN
SVETAN**
www.svetan.org

REDAKTION E-post: habari@svetan.org

Lars Asker	tel 08-38 48 55, 08-685 57 30 (arb), mob 0705 85 23 10 Friherregatan 133, 165 58 HÄSSELBY
Katarina Beck-Friis	tel 08-645 35 07, mob 0702 84 41 38 Nybohovsgränd 20, 11763 Stockholm
Oloph Hansson	tel 08/88 36 64 Båtsmanskleivet 5, 129 40 HÄGERSTEN
Eva Löfgren	tel 08-36 48 88, mob 0702 11 98 68
Sten Löfgren	tel 08,36 48 88, mob 0708 90 59 59, fax 08-760 50 59 Enköpingsvägen 14, 175 79 JÄRFÄLLA
Ingela Månsson	tel 08-580 120 53 Idungatan 7, 113 45 STOCKHOLM
Jennifer Palmgren	tel 08-605 50 58 Folkkungagatan 63, 116 22 STOCKHOLM
Folke Strömberg	Kontaktinfo under Styrelse

PRISUPPGIFTER 2004

SVETAN-medlemskap inkl HABARI	250 kr
Familjemedlem exkl HABARI	50 kr
Ungdomsmedlemskap	125 kr
Prenumeration HABARI	225 kr
Enstaka HABARI	50 kr

(äldre nummer pris efter överenskommelse)

Betala in korrekt belopp på **SVETANs postgiro 35 95 50-1**
– ange på talongen vad som önskas.

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

1/92 Turism	2/98 Natur o resor
2/92 Zanzibar	3-4/98 Jubileumsnummer
3/92 Blandat	1/99 Symposium/Nykterhet
4/92 Idrott	2/99 Ekonomi, Årsmöte, Resor
1/93 Handel och ekonomi	3/99 Presidentbesök
2/93 Turism, flyktingar	4/99 Media, Skulptörskolan
3/93 Tanzania på Skansen	1/00 Nyerere, Barbro, Utbildning
4/93 Sjukvård	2/00 Tanzaniabilden, Förlag
1/94 Blandat	3/00 AIDS, Utbildning, Resor
2/94 Utbildning	4/00 Mama Barbro skola, Litteratur
3/94 Blandat	1/01 Dar es Salaam
4/94 Religion	2/01 Zanzibar
1/95 Sv bistånd. Demokrati	3/01 Utbildning, Aids, Zanzibar
2/95 Människans ursprung, Safina	4/01 Swahili
3/95 Blandat	1/02 Uhuru 40år, JOHA, Skulptörskola
4/95 Valet	2/02 Aids, IT, JOHA Trust
1/96 Valet m m	3/02 Bagamoyo, Missionssjukvård
2/96 Musik. Bistånd. Bibl.	4/02 Slavrutten, ekonomisk reform
3/96 Ngorongoro. Karagwe	1/03 Lake Victoria med kringområde
4/96 Bistånd. Litteratur	2/03 Kilimanjaro
1/97 Skulptörskolan	3/03 Stödorganisationer, Tingatinga
2/97 Musik	4/03 Urbanisering
3/97 Afrikaimport, Konst, Usangi	1/04 Lokala språk och kulturer
4/97 Kvinnor, Fack, Landsbygd	2/04 Musik
1/98 Kultur, Flyktingfrågor	

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen – kontakta Lars Asker. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Omslag: Lastning av diamantförande grus vid sidan av dagbrottet i Mwadui vid Williamsons Diamonds Ltd - truckarna lastar 34 ton. Foto Lars Asker.

Elanders Gotab 37863, Stockholm 2004, ISSN 0345-437
Tryckt på miljövänligt papper

sid 2 - Habari 3/2004

SVETANS STYRELSE

Folke Strömberg, ordförande
Årstavägen 113, 120 58 Årstafax
tfn 08-91 73 27, arb 08 - 5082 9489

Bo G Sundahl, kassör
Mästarbacken 85, 129 40 Hägersten
tfn 08-97 40 33, mob 0703 29 53 95

Anja-Christina Beier, sekreterare
(Adjungerad)
Pokalvägen 5, 117 40 Stockholm
tel 08-720 69 38, mob 073 344 9290

Lars Asker (se redaktion)

Katarina Beck-Friis (se redaktion)

Fredrik Gladh
Åkerbyvägen 94 8tr, 183 35 Täby
tel 08-768 36 77, mob 0732 52 36 56

Sten Löfgren (se red.)

Agnes Mwaiselage
Storskogsv 37, 144 32 Rönninge
tel 08-532 511 74, mob 0736 48 54 97

Berit Rylander
Vindhemsgatan 16a, 752 27 Uppsala
tel 018-51 55 36

Joyce Sjö
Ljustergr. 8, 175 55 Järfälla
tel 08-580 35086

Olle Wallin
Gussarvsgatan 16A, 776 30 Hedemora
tel 0225-12 807, mob 070-2255057

LOKALREPRESENTANTER

Gunilla och Ronny Lundberg
Storgatan 86, 903 33 UMEÅ
tel 090-12 97 92

Torbjörn Klaesson
Lillmossevä 49, 663 42 HAMMARÖ
tel 054-52 23 64

Rehema Prick
Åtorps Björkv. 7, 443 31 LERUM
tel 0302-154 13

TANDALA c/o Bo Sahlée
Fersens väg 20, 211 42 MALMÖ

*

**SVETAN
BOX 22003**

104 22 STOCKHOLM
E-post: info@svetan.org

*

**Skulptörskolan
P O Box 89**

Bagamoyo, Tanzania
E-post: bmsculpt02@hotmail.com
alt. batrentz@yahoo.com

**Svetans stödprojekt
Postgiro 465 9945-2**

Projektkoordinator Sten Löfgren
E-post: sten@svetan.org

*

Tanzanias ambassad

tel 08-503 206 00/01
Wallingatan 11
Box 7255, 111 60 STOCKHOLM
www.tanemb.se

ORDFÖRANDENS SPALT

Det här numret av Habari har gruvnäringen som tema. Den har expanderat mycket kraftigt de senaste åren. En ny guldgruva har öppnats varje år och Tanzania är nu Afrikas tredje största guldproducent. Ny lagstiftning sedan 1998 som uppmuntrar investeringar, Tanzanias stabilitet och ny teknik har återupplivat tidigare guldgruvor och det pågår en intensiv prospektering. På 30-talet upplevde Tanganyika en guldrush och nu är det dags igen. Både fattiga enskilda guldvaskare och stora internationella företag attraheras och det för med sig en hel del problem av olika slag.

På tal om Tanzanias stabilitet. Om ungefär ett år är det val i Tanzania. Den som följer tidningskrönikan har redan kunnat iakta en viss turbulens. Zanzibar är som vanligt akilleshälen. Det har föreslagits att ändra valkretsindelningen på Pemba så att fördelningen mellan Pemba och huvudön blir mer representativ. Pemba har för närvarande små valkretsar och blir därför överrepresenterat i parlamentet. Regeringen har sagt nej till ändringen. Samtidigt pågår grov ryktesspridning både från CCM och från oppositionen. Bland annat har man hävdad att regeringen tänker flytta att stort antal invånare från fastlandet till Zanzibar för att säkra en majoritet åt CCM på öarna. Detta förnekas naturligtvis av regeringen och så lätt är det nog inte att flytta på folk. På fastlandet kommer det ständiga rykten om att CCM "köper" medlemmar från oppositionen genom att utlova stora satsningar i kritiska valkretsar. Vad som är sant vet jag inte, men det verkar som Labour Party har tappat framstående medlemmar till CCM. Det ska hur som helst bli spännande att följa utvecklingen under det närmast året. Bland annat ska en ny president väljas. Mkapa har gjort sina två perioder och kan inte väljas om.

Är det demokratiska fundamentet labilt i Tanzania? När det gäller Pemba och resten av Zanzibar kan man svara obetingat ja. Det har det varit länge. Dar es Salaam har väl troligen inte heller någon allt igenom stabil situation. Men i resten av landet verkar läget vara under kontroll. Enligt en Sydafrikansk opinionsundersökning har CCM en mycket stabil majoritet där. Här hjälper naturligtvis de reformer till som ger ökad beslutanderätt till de lokala samhällena. Lokalt försöker man lösa problemen praktiskt och i samförstånd. Politik och ideologi blir inte så viktiga. Det gynnar regeringen och CCM som ju har medlen – även om de är små - att stötta lokala beslut.

Det här hoppas vi kunna få höra mer om på SVETANs höstmöte. Jag hoppas då att Marie Bergman som bott i Tanzania i tio år och senast arbetat för Svenska ambassaden ska ha möjlighet att komma och berätta om just utvecklingen av det lokala samhället. En kallelse till höstmötet följer med denna tidning.

Folke Strömberg

Multinational Investment in Mining

Social, Legal and Economic Considerations

This is an abridged Habari version of the extract from a Ph.D. dissertation by Augustine Hangi, Director of STAMICO (the Tanzania State Mining Corporation).

The aim of the study was to establish whether the multinational mining companies operating in Tanzania promote and address social desires, adhere to and promote a reformed legal framework, and significantly contribute towards the economic growth of the country.

The findings of the study indicate that generally, the multinational mining companies in Tanzania practice corporate social responsibility and adhere to environmental protection requirements. The legal framework, fiscal regime and mining policy in Tanzania are regarded to be competitive compared with other African countries. However, the results also show that the multinational mining companies are not fully meeting the socio-economic expectations of the local communities in Tanzania.

Review of the Mining Industry

There is evidence that Tanzania utilized minerals long before the arrival of foreigners. Organized prospecting and mining took place during the German colonial period, beginning with gold discoveries in the Lake Victoria region in 1894 or 1895. Mining began at the Senkenke Mine in 1909. Reliable statistical records prior to 1922 are missing, however the main minerals that were being produced during 32 years of German administration (1884-1916) were gold and mica.

In 1921, the first mining legislation, the Mining Ordinance, was enacted under the British administration. Then came the British Rule (1919-1961), which placed the country on a care and maintenance basis. Geological surveying continued, but solely dictated by the British economic and security needs. The most significant production was in diamonds, whose value rose from Shs.10 million (US\$1.4 million) in 1950 to Shs.60 million (US\$8.6 million) in 1954. In 1961 diamond production value dropped to Shs.15 million (US\$2.1 million). Gold production declined during the 1960s only and revived after 1975 when the world gold price increased greatly. Up to the end of the Second World War, gold was the most valuable mineral export from Tanzania, but after the rise of diamonds to the first position, gold maintained a second position up to the first half of 1960s. During the period following the Second World War, production of other minerals, particularly lead, tin concentrates, mica and salt also went up, but some of these declined again in the late 1950s and by 1960 all the lead mines, for example, had closed down.

Mineral	Unit	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Diamonds	Carat	126,670	123,090	97,830	234,800	354,388	254,271	213,491
Gold	kg	318	233	4,270	4,890	15,060	30,088	34,065
Gemstone	Ton	142	509	49	95	151	97	113
Salt	Ton	86,700	72,511	75,000	35,893	70,000	65,000	65,650
Phosphate	Ton	717	2,120	1,437	7,250	5,100	4,000	7,650
Limestone	kTon	1,300	-	1.2	1.2	1.5	2.3	1.5
Gypsum	Ton	55,430	46,320	59,066	21,195	60,000	72,000	78,650
Coal	Ton	52,000	28,448	45,073	75,044	79,184	77,789	78,980
Pozzolana	Ton	-	-	-	2,274	57,014	41,468	43,268
Silver ore	Ton	-	-	-	-	-	6,681	8,620
Copper	kTon	-	-	-	-	-	5,832	5,954

Table 1.1 Production of minerals 1996 - 2002 (1 Carat = 0.205g)

In 1960s, most prospectors and private foreign companies, who had been carrying out mineral prospecting, closed down their operations just before independence mainly for fear that their investments would not be secure.

The Mining share to GDP was reportedly as high as 10 percent during the 1950s and, together with agriculture, provided the bulk of Government tax and foreign exchange earnings. Independence in 1961 resulted in political and economic uncertainties to the largely foreign investors. This uncertainty coupled with a continued low gold price of US\$35 per ounce then led to the closure of most mines. The Arusha Declaration of 1967, which established the country's policies of socialism and self-reliance, contributed further to the withdrawal of most of the foreign investors from the mining industry in Tanzania.

The mineral sector has since 1988 been undergoing major restructuring. In 1988 the Government liberalized mineral trade and exploration. As a result of these policy changes, the sector started to register a positive trend in terms of private capital investments in the sector, mineral production and trade, annual growth and its contribution to the national economy.

The introduction of the Mineral Policy of Tanzania in 1997 has played a great role in the development of the mining sector in Tanzania. This mineral sector policy was designed to address the following national challenges:

- 1) "to raise significantly the contribution of the mineral economy and increase the gross domestic product (GDP);
- 2) to increase the country's foreign exchange earnings;
- 3) to increase government revenue;
- 4) to create gainful and secure employment in the mineral sector and provide alternative source of income particularly for the rural population; and
- 5) to ensure environmental protection and management."

In view of these challenges, the Government's policy for the mineral sector development aims at attracting and enabling the private sector to take the lead in exploration, mine development, mineral processing and marketing. Since the launching of the mineral policy, the role of the public sector has been to stimulate and guide

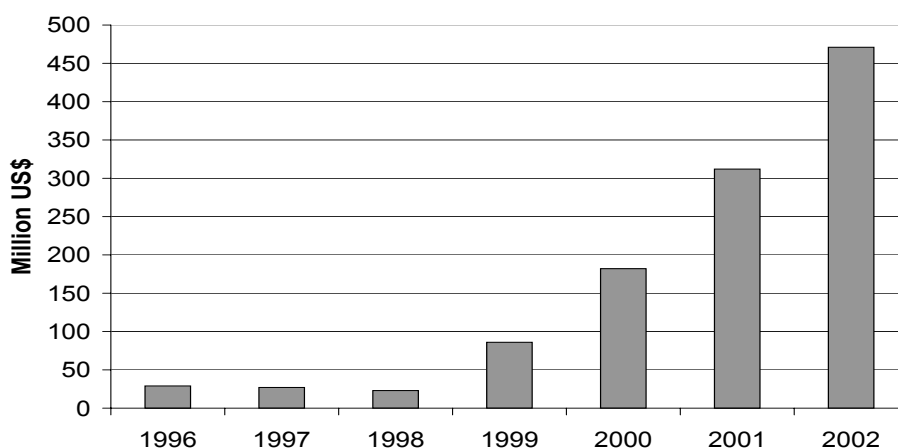

Figure 1 Mineral exports 1996 - 2002

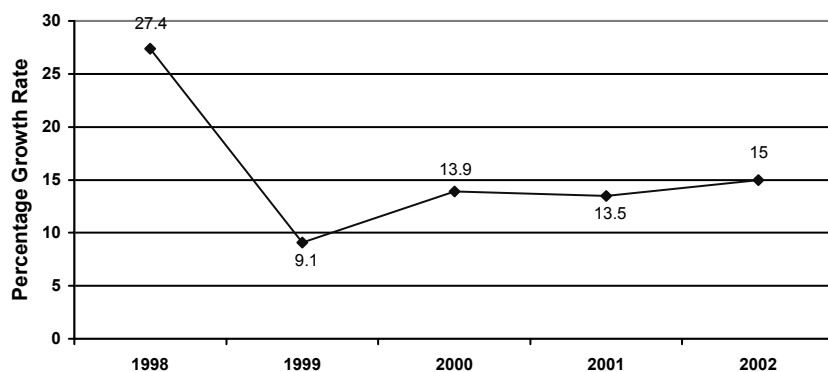

Figure 2: Percentage Growth Rate of the Mining Sector for the period 1998 - 2002

private mining investment by administering, regulating, and promoting the growth of the sector. The mineral policy was followed by the enactment of the Mining Act in 1998, both of which provide a conducive environment for foreign investment, which is supposed to be globally competitive. In addition, a special fiscal package is in place, which entails exemption of import duty and value added tax (VAT) on equipment and essential materials up to the first anniversary of production, thereafter a 5 percent ceiling applies; exemption of withholding taxes on goods and technical services directly related to mining; depreciation allowance of 100 percent; repatriation of capital, profit and dividend that are directly related to mining; and non-mandatory government participation.

As a result, exploration activities undertaken in the country in the past few years have started to yield encouraging results: Over 30 million ounces of gold have been "proved" (i.e. established in the sense that these reserves can be mined with certainty). Following this geological information, between 1998 and 2003 five gold mines were developed and commissioned, thereby increasing substantially gold production in the country. Trade liberalization and related measures have brought an increase in mineral production and exports (Tables 1) from 1990s to date. Foreign exchange earnings increased, in a steep upward trend (Figure 1) and raised employment in the mineral sector working for multinational mining companies (Table 1.8). In addition to the artisanal miners, are estimated at 500,000 to 1,000,000 people (Hangi, 1996).

World-class multinational mining companies, namely De Beers of South Africa, Anglo Gold Limited of South Africa, Barrick Gold Corporation Limited of Canada, Ashanti Goldfields Company Limited of Ghana, Resolute Mining Limited of Australia and East African Gold Mines Limited of Australia are currently exploring, developing and operating gold mines in Tanzania. The combination of the presence of these world class multinationals in Tanzania together with the attractive and

favourable geology, the country's predictable political stability, a good mining legal regime and attractive fiscal incentives have resulted in an increase of mining activities and a corresponding increase to the mining sector's real GDP growth trend from 1999 (Figure 2).

According to The President's Office – Planning and Privatization (2003), in an Economic Survey conducted in 2002, the contribution of the sector to real GDP increased from 2.3 percent in 2000 to 2.5 percent in 2001 to 2.7 percent in 2002.

During 2002, gold exports accounted for US\$396.2 million or 84.0 percent of total mineral exports totaling US\$471.4 million (Table 2 and Figure 3), making Tanzania the fourth largest gold exporter in Africa, in that year, after South Africa, Ghana and Mali. South Africa Ghana and Mali produced 394, 72 and 41 tonnes, respectively (Mbendi's Mining News, 2003). It is predictable that Tanzania will assume a third position in the year 2004 after South Africa and Ghana.

Diamonds were the other significant minerals that were exported mostly from the old Mwadui Diamonds Mine, which has been in operation since 1941 under the management control of De Beers. It produced 152,234 carats of diamonds (worth US\$13.0 million) in 2002.

With this progressive investment climate for the mining companies, Tanzania has become a role model among developing countries in the sense that by the year 2005, the mineral sector has been projected to account for 6 per cent of the nation's GDP compared with 2.7 per cent in year 2002. Between 1996 and 2001, foreign investment in all new mineral development projects reached over US\$1.2 billion. In 2001 alone, the country attracted FDI worth US\$224.4 million.

To illustrate investment benefits to Tanzania, the following achievements are noteworthy: Mwadui Diamonds Mine (jointly owned by De Beers and State Mining Corporation) was restructured in 1994, resulting in majority ownership by De Beers. Since then, diamond production has increased from 49,535 carats in

1995 to 152,234 carats in 2002. In 1998, the Golden Pride Mine (owned by Resolute Mining Limited), with an annual production capacity of 170,000 ounces of gold and the first large gold mine in Tanzania since independence (1961), was commissioned.

Recent investments

Other multinational mines, started production between 1999 and 2002, namely Merelani Gemstone Mine (owned by Merelani Mining Limited), was commissioned in 1999. Geita Gold Mine (jointly owned by Anglo Gold Limited and Ashanti Goldfields Company Limited) and Bulyanhulu Mine (owned by Barrick Gold Corporation), with annual production capacities of 500,000 and 400,000 ounces of gold respectively. North Mara Gold Mine (owned by East African Gold Mines Limited) was commissioned in 2002 and has an annual production capacity of 176,000 ounces of gold. Buhemba Gold Mine (owned by Meremeta Limited) was commissioned in 2003 and has an annual production capacity of 80,000 ounces of gold.

Capital investments for all seven mines totaled US\$671.0 million, broken down in Table 2.

The total capital investment of US\$671 million, given in Table 2 was made between 1997 and 2002, within a short period of six years. As a result of this investment, there has been a rising trend of real GDP growth coupled by the rising contribution of the mining sector to real GDP since 1998, as discussed earlier in the report.

Obviously, these investments made within a short period are indeed substantial taking into consideration that there has not been any major investment into the mining sector since 1950s. According to UNCTAD, World Investment Report 2001, international investors are influenced by the following considerations in planning their foreign ventures:

- 1) Country's image – investors will select a country that is economically and politically stable and offers conducive business/investment climate. The Foreign Direct Investment (FDI) framework must be liberal with respect to rules regarding entry and operations of foreign affiliates as well as policies governing mergers and acquisitions and competition. Hence, red tape should be minimal.
- 2) Natural and human resources – the host country should possess the required raw materials for the manufacture of products and plentiful supplies of skilled manpower. The labour market should be flexible.
- 3) Market size and growth prospects, and access to regional/global markets: China's record shows that an accelerating pace of economic liberalization, expanding domestic

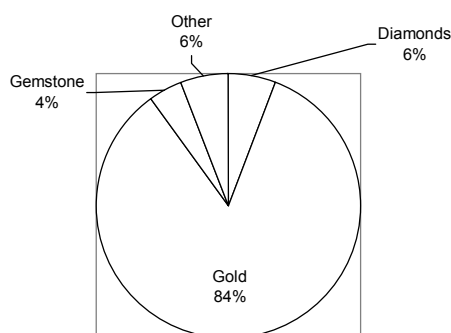

Figure 3 Percentage value of exports in 2002

	Name of Mine	Unit	Production (2002)	Capital Investment (Million US\$)
1	Mwadui Diamond Mine	Carat	152,234	21.0*
2	Bulyanhulu Gold Mine	Ounce	356,319	280.0
3	Geita Gold Mine	Ounce	579,043	165.0
4	Golden Pride	Ounce	173,968	48.0
5	North Mara Gold Mine	Ounce	88,471	72.0
6	Buhemba Gold Mine	Ounce	Started in 2003	65.0
7	Merelani Gemstones Mine	Gm	229,597	20.0
Total				671.0

Table 2 Production of multinational gold mines in 2002

market and robust growth prospects have underpinned a rapid surge in FDI over the past decade. Inward FDI has totaled a staggering US\$375.6 billion over 1989-2001, the highest in the developing world.

4) Physical infrastructure - port facilities, road/rail networks, and telecommunications must be adequate and the host country should be able to cope with bottlenecks like power/ water shortages.

5) The pace of economic reforms – privatization policy and trade liberalization.

6) Information services – providing investors with easy access to in-depth information regarding particular industries, tax structure and local banking regulations.

7) Fiscal incentives – special tax breaks for foreign investors, after-investment services, and reduction in “hassle-costs” (related to corruption and administrative inefficiency).

8) Stable/predictable legal framework offering equal treatment to local and foreign investors, dealing fairly with issues of property rights and enforceability of contracts.

9) Free capital mobility – investors must be assured of guaranteed repatriation of interest, profits, and dividends, as well as principals.

10) An active capital market – in times of crisis, investors should be able to dispose of their assets in the domestic market readily at competitive prices. An escape route is most important for private investors.

World Bank Group Report (2001), summaries the above mineral investment prerequisites by stating, “Most international mining companies consider a country’s legal and fiscal framework for private investment in minerals exploration and mining to be the key determinant of the kind and amount of capital investment in a country’s mining industry, second only to geological conditions and political stability”.

Laws and regulations

Unlike geology, the mineral laws and regulations, and the related fiscal regime are factors that a country’s lawmakers and policy-makers can control. So, how attractive is Tanzania in terms of mineral laws and related fiscal regime?

A comparison shows that Tanzania and South Africa are lowest in corporate income tax (at 30 percent compared with 35 percent in Burkina Faso, Ghana, Ivory Coast and Zimbabwe) and Tanzania and Ghana are the lowest in dividend withholding tax (at 10 percent compared with 12-20 percent in Burkina Faso, South Africa, Ivory Coast and Zimbabwe). Tanzania demands the payment of only three significant taxes whilst the other listed African countries demand the payment of a total of four to five types of taxes. The Tanzanian government does not require mandatory equity participation like in the 10 percent government equity requirement in Burkina Faso, Ghana and Ivory Coast.

Royalty: In Tanzania, royalty liability is calculated either in a per unit value or per unit weight basis, or based on the mineral commodity being extracted or sold (ad valorem). This unit-based system protects the government from a downturn in the value of the commodity. The Act Provides, *inter alia*:

“Every authorized miner shall pay to the Government of the United Republic a royalty

Expenditure	1998	1999	2000	2001	2002	Total
Expat Salaries	331,726	342,863	3,427,180	1,673,437	6,770,045	12,545,251
Payroll Levy	38,766	38,532	454,676	257,985	410,809	1,200,768
-Expat Gratuity	-	-	-	277,129	551,992	829,121
Withheld Tax						
- mine site	103,459	353,493	5,785,560	5,462,412	5,545,412	17,250,336
Withheld Tax						
-Dar	-	-	102,065	77,652	44,103	223,820
Payroll Levy	25,000	123,719	241,558	686,160	1,009,426	2,085,864
Veta Levy	120,454	226,292	377,001	350,066	326,044	1,399,857
NSSF	274,239	519,891	1,102,515	1,027,327	2,075,588	4,999,561
PPF	-	-	4,212	-	-	4,212
PAYE	489,522	1,050,623	1,421,202	6,294,386	3,726,728	12,982,461
Stamp Duty	2,063	2,237	114,403	152,945	200,695	472,343
Donations	51,332	60,391	178,324	138,718	228,903	657,667
Road Toll	-	200,000	400,000	400,000	600,000	1,600,000
Mining Lease	71,000	150,000	307,000	314,000	337,000	1,179,000
Royalty	474,892	1,246,819	4,652,166	7,051,885	10,917,305	24,343,068
Import Duty	199,540	201,027	380,513	251,449	1,495,646	2,528,176
Others	-	366,583	-	-	-	366,583
Total (US\$)	2,181,993	4,882,471	18,948,376	24,415,552	34,239,696	84,668,087

Table 3 Taxes and Other Contributions to Government by Seven Multinational Mines (US\$)

on the ‘net back value’ of minerals produced under his license at the rate:

- (a) in the case of diamonds, of 5 percent;
- (b) in the case of other minerals, 3 percent.

Net back value means the market value of minerals FOB at the point of export from Tanzania or, in the case of consumption within Tanzania, at the point of delivery within Tanzania, less:

- (a) the cost of transport, including insurance and handling charges, from the mining area to the point of export or delivery; and
- (b) the cost of smelting and refining or other processing costs unless such other processing costs relate to processing normally carried out in Tanzania in the mining area.”

Samples of minerals acquired for the purpose of analysis or other technical examination are exempted from royalty payment.

Withholding Tax: In Tanzania, a withholding tax is imposed on mining companies on management and technical services at the rate of 3 percent. No withholding tax on interest is paid so as to encourage foreign investment.

Import Duty: In Tanzania, import duty for mining equipment and supplies directly related to mining operation is exempted up to one year after start of production. Thereafter, a cap limit of 5 per cent is applicable.

Corporate Tax: According to the Third Schedule of Income Tax Act, 1973, the rate of 30 percent corporate tax is payable to the Tanzanian Government by mining companies.

Depreciation Allowance: In Tanzania, the contractor is allowed to depreciate all tangible assets applicable for mining operation. These include all asset items made available by the company for public purposes, such as roads and schools. This permits recovery of 100 percent of the investment if such assets are available on all mining capital expenditure.

Value Added Tax (VAT): Does not apply to Tanzanian mining companies, which produce minerals for the export market.

Capital Allowance: At the end of the unrecovered development capital expenditure in respect of a Mining License an additional 15 percent capital allowance each year is received.

Acceptable (to foreign investors) legal framework and fiscal regime aim at making the investment climate conducive so that Tanzania could attract more Foreign Direct Investment. The term “Foreign Direct Investment” represents investment in capital stock, or production facilities. FDI includes all funds provided by the investor, either directly or through an affiliate, and reinvested earnings constitute a large proportion of these flows. It also includes soft loans provided by the parent company, which in practice form the main part of the affiliates’ capital base.

Statement of the Problem

Between 1998 to date, seven large-scale to medium-scale mines, which are being operated by multinational mining companies, have been commissioned. Between 1997

	1998	1999	2000	2001	2002	Total
Education		61,431	196,929	338,886	435,179	1,032,425
Health	-	27,264	242,905	1,032,583	271,000	1,573,751
Water	360,991	2,054,866	3,307,440	1,306,420	120,494	7,150,211
Roads	1,117,851	2,015,193	3,255,230	807,157	351,762	7,547,193
Micro finance scheme	-	-	46,133	-	39,668	85,801
Others	-	-	1,023,720	161,999	272,267	1,457,986
Total	1,478,842	4,158,754	8,072,357	3,647,045	1,490,370	18,847,367

Table 4 Expenditure on Community Projects by seven Multinational Mines (US\$)

	1998	1999	2000	2001	2002
Foreign Employees	17	44	241	267	315
Tanzanian Employees	905	1149	2049	2350	2799
Mine Contractors	161	766	1181	1721	2187
Total	1083	1959	3471	4338	5301

Table 5 Employment at the Seven Multinational Mines

and 2002, these seven mines, according to Tanzania Chamber of Mines, brought into Tanzania foreign exchange earnings totaling US\$896 million between 1989 and 2002, they contributed US\$84.7 million in statutory taxes and other contributions (Table 3) and provided social investment amounting to US\$18.8 million (Table 4). During 2002 the seven mines employed 5,301 people (Table 5). The contribution of the sector to GDP was 2.7 percent in 2002 compared with 2.5 percent in 2001 and is projected to reach 10 percent in 2025 (The Tanzania Development Vision, 2025). **Despite the above performance, there is still some negative response from the general public and the news media that the multinational companies are not contributing enough compared with what they are gaining.**

Table 3 shows that the statutory taxes and other contributions have been raising year after year from 1998, a huge increase of 1,529 percent within a period of five years.

Table 4 shows that the total contributions on social investment totaled US\$18.8 million between 1998 and 2002, translating into an

annual average US\$3.8 million. However, it can be noted that the trend is more erratic than a rising one. For example, during 2002 the contributions were 59.1 percent less from US\$3.6 million in 2001 to US\$1.5 million in 2002.

Table 5 (next page) shows that employment at the seven mines has been rising since 1998, from 1083 people to 5,301 in 2002, which is an increase of 389 percent.

Source of tables 3-5: Tanzania Chamber of Mines (2003)

As mentioned earlier, despite the above performance there is still a general public outcry that these multinational mining companies do not practice corporate social responsibility in terms of environmental protection, implementation of community projects, creation of employment, provision of social investments in education, health, water, roads and promoting local businesses. Therefore, the study has sought to find out the views on these issues from the various stakeholders and considered these opinions in relation to statistics on social development programmes, taxation, amount of

social investments given out by the multinational mining companies in the selected sample, and employment.

Also, there is an outcry from the general public and news media to the effect that Tanzania is giving out "too much of its cake" to multinational mining companies without its getting a fair return of benefits. On this issue, the study examines how the legal framework, fiscal regime and mining policy compare with those found in other African countries.

Also, there are some public complaints that there is over-employment of expatriates while these mines do not create enough employment to the local Tanzanians. Therefore, this study has sought to find out the opinions of the stakeholders in relation to actual statistical figures.

The government, on the other hand, is encouraged by the response it is getting from multinational companies. Its biggest challenge concerns how the big mines impact on the Tanzanian economy and the communities as a whole. The government keeps encouraging mines in Tanzania to proactively seek every means possible towards maximizing the impact of the mine's activities on the surrounding areas. The multinational mining companies are supposed to achieve this government's expectation through offering employment opportunities, skills development of the local people, infrastructure development, provision of educational, health social amenities, over and above the payment of royalties and taxes.

The Tanzanian Mining Miracle

When African Mining chatted with Immanuel Jengo, Executive Secretary of the Tanzania Chamber of Mines, at the Cape Mining Indaba recently, he characterised the rebirth of Tanzania's mining industry as a "miracle", pointing out that five new large-scale gold mines and one tanzanite mine had been developed since 1998. While the growth of the gold mining industry is unlikely to continue at the same tempo in the future, further new mines are virtually a certainty and indeed one – Tulawaka – is already under construction.

The announcement that Tulawaka was to go ahead was made earlier this year by Canada's Barrick Gold Corporation which said it had received a Development Agreement from the Tanzanian Government for the project. The Agreement was signed on December 29, 2003 by the Tanzanian Minister of Energy and Minerals and provides for fiscal stability under the current regulations for the duration of the project.

The Tulawaka deposit contains approximately 526 000 ounces of gold in probable mineral reserves with 1.42 Mt of ore at a grade of 11.54 g/t. The capital cost estimate is US\$49 million and total cash costs are expected to be US\$175 per ounce. The mine life is currently expected to be four years.

The project, which is a 70/30 joint venture between Pangea Goldfields Inc, a wholly-owned

subsidiary of Barrick, and Canadian junior Northern Mining Explorations, will employ about 300 people for five years including the construction period. Ausenco Ltd, based in Perth, Australia, is acting as the EPCM contractor.

New Victoria Field gold mines

Tulawaka is located 100 km west of the Bulyanhulu mine, which, of course, is the centrepiece of Barrick's Tanzanian operation.

Bulyanhulu was developed at a cost of US\$280 million and was opened in July 2001. It is the second largest of Tanzania's "new generation" gold mines and in 2003 produced 313 551 ounces of gold at a cash cost of US\$246 per ounce. Bulyanhulu is Tanzania's only underground gold mine. The underground operation is feeding a plant which uses a gravity circuit to extract the free gold and flotation to produce a gold-rich copper sulphide concentrate. Reported gold reserves – as at the end of 2003 – are 10.9 million ounces at about 12 g/t, with another 4.3 million ounces of resources.

Although Bulyanhulu is widely regarded as having a phenomenal orebody, the mine has had some operational problems. In July last year Barrick announced that it was making management changes aimed at improving underground mining performance and reducing costs. "In hindsight we ramped up the mining rate faster than we should have, and our performance ... has suffered for it. The changes

that we're making will give us the chance to step back, strengthen the operation, and put in place the foundation for the kind of operating and financial performance we all expect from this long-term asset," Barrick's Vice Chairman and Chief Operating Officer John Carrington, said at the time.

According to Barrick, Bulyanhulu is expected to increase production to between 360 000 and 365 000 ounces, at cash costs between US\$240 and US\$260 per ounce, in 2004.

While Bulyanhulu is an impressive mine, it is overshadowed in terms of production by **Geita gold mine**, which is jointly owned by AngloGold and Ashanti Goldfields Company. Officially inaugurated in August 2001 by President Benjamin Mkapa, Geita was constructed at a cost of US\$165 million and was designed to produce half-a-million ounces of gold a year. The processing plant – a hybrid CIP/CIL plant – has since been upgraded to 6 Mt/a (from 4 Mt/a) and gold production is now approaching 700 000 ounces a year, making the mine one of the biggest in Africa outside of South Africa, its only real rivals been Tarkwa in Ghana and Morila in Mali. Last year the mine accounted for over 40 % of Tanzania's total gold production.

Open pit mining is currently centred on the huge Nyankanga pit, which will eventually go down to a depth of over 400 m (with a possible underground operation following), with some

production coming from the smaller Lone Cone and Kukuluma pits. Ultimately other pits will be developed, notably Geita Hill, Nyamulilima, Chipaka and Matandani.

When *African Mining* was at Geita last year, the mining was being undertaken by DTP Terrassement using a fleet of over 40 units made up of Liebherr 994, Komatsu PC1100 and Komatsu PC1800 excavators working in conjunction with Komatsu 785 and Cat 777 trucks.

After Geita and Bulyanhulu, Tanzania's third biggest gold mine is **North Mara**. It was developed by Australian company East African Gold Mines headed by Geoff Stewart and began operating in September 2002. It has since been acquired – for US\$255 million in July 2003 – by Vancouver-based gold giant Placer Dome, which has interests in 18 mines in seven countries, including South Africa where it has a 50 % share in South Deep. North Mara's reserves on acquisition were nearly 3 million ounces. Mining is currently under way at the Nyabirama pit with a second pit, Nyabigena, in the development phase. A third potential pit is Gokona, which is currently being drilled and evaluated. All three deposits are 7 km apart, with Nyabigena and Gokona lying just to the north-east of Nyabirama.

North Mara, which lies just to the north of the Mara River near Tarime and is the most northerly mine in Tanzania, employs around 600 people. Its infrastructure includes a 1 100 m airstrip and a 12 MW power plant capable of meeting all of the operation's energy needs. Supplies are brought in by road from Kenya via the port of Mombasa.

The mine currently produces approximately 200 000 ounces of gold per year but the capacity of the mill is being expanded from 2,0 to 2,8 Mt/a. This US\$25 million upgrade will be commissioned in the fourth quarter of this year and should result in gold production rising to between 280 000 and 300 000 ounces a year.

Just 50 or so km to the south of North Mara – and less than 40 km from the edge of the Serengeti – lies the **Buhemba gold mine**, a 100 000-ounce-a-year operation which is controlled by the Tanzanian government through Meremeta Ltd. A consortium of South African companies – J&G, Time Mining and WBHO – manages and operates the mine on behalf of Meremeta. Buhemba is an open pit/CIL operation which has been operating since early last year and is the smallest of Tanzania's new gold mines.

The fifth modern gold mine in Tanzania is Resolute Mining's **Golden Pride mine**, which ranked as the first modern gold mine to be developed in Tanzania in several decades when it was opened in early 1999. In its six or so years of operation, it has produced over 800 000 ounces of gold. Its remaining life on current reserves is five years during which it will produce an average of 160 000 ounces a year at a cash cost of US\$220. Mining takes place in a single pit and the ore is treated in a 2,6 Mt/a CIL plant.

The exploration scene

Tanzania's achievement in bringing five gold mines on line in little more than five years is remarkable but further development of the Lake Victoria Gold Field will depend on the level of exploration in the area. The good news is that activity has increased noticeably in the past year. Explorers who have been in the area

for several years include AIM-listed African Eagle, which remains focused on its promising Miyabi project, but is also working on Msasa, 16 km from Tulawaka, and Kakumbi, adjacent to Nyakafuru, Canadian junior Tan Range, which has 69 prospecting licences throughout the region, and Australia's Sub-Sahara Resources. Spinifex, which had a long-time presence in Tanzania, has now been merged with Gallery Gold and Gallery is actively pursuing the Spinifex portfolio of projects, notably Nyakafuru, Buckreef/Rwamagaza and Kitongo.

New entrants to the exploration scene include Randgold Resources, which has 12 licences totalling 710 km², ten of them in the Musoma-Mara region, and NYSE-listed Coeur d'Alene Mines Corporation, reputedly the world's largest primary silver producer and a growing gold producer, which recently acquired ten mineral properties.

The current mine-owners are all busy with exploration on their mine properties and neighbouring tenements, with AngloGold/Ashanti and Placer Dome in particular having aggressive programmes in place at Geita and North Mara respectively. Barrick has reportedly scaled back its land holdings in the Lake Victoria Gold Field from 8 000 km² last year to current levels of about 2 000 m², but is said to have taken up more than 4 600 km² of the ground in the Lupa Gold Field in south-western Tanzania north of Mbeya in joint venture with an unlisted South African junior, Shield Resources. Lupa is near the town of Mbeya and was a considerable producer of gold in the 1930s and 40s.

Identifying which of the current crop of projects is likely to be the next mine is a difficult call although Barrick clearly has high hopes for the Chocolate Reef deposit south of Bulyanhulu and Gallery Gold is very bullish on Buckreef/Rwamagaza, where it is planning to spend US\$2 million on exploration in 2004. The company is on record as saying that it expects Buckreef/Rwamagaza to become its second mining operation – the first is the Mupane mine, now

under construction near Francistown in Botswana – and speculation is that the project could be in production within two to three years at a rate of 160 000 ounces of gold a year. African Eagle, for its part, remains highly committed to its Miyabi project, a 7 km-long shear zone hosted gold system, although Gold Fields – through its subsidiary Orogen – recently elected not to exercise its option to enter into a joint venture on the project. African Eagle says that it intends continuing its aggressive exploration programme at Miyabi, focussing on resource definition.

Diamonds and tanzanite

While the gold mining industry has made great strides over the past five or six years, development in other areas of Tanzania's minerals sector has been uninspiring and, small-scale and artisanal mining apart, active operations are limited to a small coal mine – **Kiwira** – in the south-west of the country, the **Williamson diamond mine**, Afgem's tanzanite mine **Merelani** and a few industrial minerals operations.

The Williamson mine at Mwadui, near Shinyanga, has been operating since the 1940s. One of the most famous diamond mines in the world in its glory days in the 1950s, it is now a shadow of its former self although it still produces at a rate of about 300 000 carats a year. An extensive article on this open pit mine, which is 75 % owned by De Beers and 25 % by the Government of Tanzania, appeared in our March-April 2003 issue. Linked with Williamson is a subsidiary operation on the neighbouring **New Alamas** property, where the operator (under contract to De Beers) is Consolidated African Diamonds. *African Mining* has also come across reports of a small alluvial operation which is being established in the Mwadui area by a company known as El Hillal Minerals but details are sketchy.

Moving on to tanzanite, this gemstone, unique to Tanzania, was only discovered in the 1960s. The deposits are all found in an area to the south of Mount Kilimanjaro in the Manyara Region. South Africa's Afgem is the only

Mining operations under way at the new Buhemba gold mine. The mine is managed on behalf of Meremeta Ltd by a consortium of South African companies. Photo: Arthur Tassel

large-scale producer and has established a modern mechanised tanzanite mine in the area employing approximately 600 people. According to Merelani Mining Ltd, Afgem's Tanzanian subsidiary, the mining method is relatively simple and involves sinking decline shafts on true dip of the orebody and running production drives from the shafts. Ore is extracted from the production drives using a monorope system and is removed from the shafts in a skip. The ore is treated in a DMS plant. The Afgem concession – known as Block C – lies between two blocks of artisanal workings, where safety is a low priority and fatalities are commonplace.

Platinum and nickel prospects

Looking to the future, at least three current projects offer the hope that Tanzania can diversify from its dependence on gold. Perhaps the most exciting prospect is **Mibango**, a greenfields PGE – and nickel – discovery made by Australian exploration company Goldstream Mining just to the east of Lake Tanganyika in 2001. In its 2003 annual reports the company says that the source of the extensive surface regolith PGE mineralisation has now been confirmed by diamond drilling to be derived from stratigraphic horizons of primary PGE mineralisation associated with chromite and disseminated sulphide hosted by hartzburgite.

In its latest quarterly (December 2003) Goldstream makes the following comments on Mibango: "Compilation of the results of this season's drilling, geological mapping and detailed aeromagnetic data combined with previous work has allowed the construction of a new stratigraphic-structural model for the Kapalagulu intrusion. This model indicates that to-date the main Platinum Group Elements (PGE) horizons have been intersected over 5,2 km of strike, are faulted out along a 10 km section but remain untested for a further 12 km of strike where drilling has been targeting mineralisation higher in the sequence. Where intersected the main mineralised horizon shows marked variability on drill sections spaced at

400 m intervals with intersections varying from 14 m at 1,5 g/t Pt+Pd+Au (2E+AU) to 0,9m at 6,25 g/t 2E+Au.

"The massive nickel sulphide potential of the Kapalagulu intrusion and the region has been highlighted with the intersection of 2,1 m at 3,03 % Ni and the recognition of a large footwall embayment structure. Associated PGE values to 3,2 g/t indicate potential for high tenor remobilised vein style PGE mineralisation."

Goldstream's second important PGE project is **Luwumbu**, located near the northern end of Lake Malawi. The project area (5 900 km²) covers a large intrusive complex thought to be the same age as the Bushveld Complex in South Africa. An extensive drainage sampling programme concluded by Goldstream has identified eleven anomalies indicative of nickel, copper and or platinum sources. Exploration is on-going.

Goldstream is now in joint venture with Lonmin on both projects, with Lonmin in the process of earning 65 % of Mibango and 70 % of Luwumbu. With Lonmin's backing, a total budget of over US\$3 million was committed to Mibango for the 2003 field season, which ended in November.

The third non-gold exploration project of note in Tanzania is **Kabanga**, a nickel deposit which Barrick Gold acquired as part of the Sutton Resources transaction in 1999. Kabanga is located in north-western Tanzania, approximately 385 km west of the Bulyanhulu gold mine and 100 km northwest of the Tulawaka gold project. Barrick claims to have significantly enhanced the value of the project since acquiring it by increasing the known resource estimate at Kabanga Main and discovering the adjacent MNB deposit. The latest development is that Barrick and Falconbridge have signed a Letter of Intent providing for the exploration and development of the deposit.

The Letter of Intent states that Falconbridge can earn a 50 % interest in Kabanga and be the project operator by funding the next US\$45 million of expenditures on the execution of a

well-defined work plan; completing a feasibility study within three years; and making certain other payments totalling US\$13,5 million to Barrick upon achieving certain milestones.

The Kabanga nickel sulphide mineralisation is associated with ultramafic bodies intruded into metasediments in a geological setting comparable, says Barrick, to the Thompson nickel belt in Manitoba, Canada. Based on Barrick's resource model of February 2003, Kabanga Main consists of an inferred resource of 26,4 Mt grading 2,6 % nickel for approximately 700 000 tonnes of contained nickel. Barrick says it is in the process of revising the resource estimate to incorporate the results of a successful drilling programme in 2003.

The Kabanga deposit is open at depth and has significant upside potential. In addition, the property consists of a large regional land package on the highly prospective Kagera belt. Falconbridge and Barrick have jointly planned an initial 70 000-m drilling and geophysical programme to fully explore the Kabanga deposit and other high quality targets in the area. The primary objective of the planned programme is to expand and improve the confidence level of the mineral resource and to complete a feasibility study within the three-year option period.

Mibango, Luwumbu and Kabanga are all a long way from being mines – a completed feasibility study on Mibango, for example, is unlikely before 2006 – but they do show that Tanzania's prospectivity goes well beyond gold and that there is a reasonable chance that the country may ultimately move towards a more balanced mining industry than it has at present.

Modern Mining Act huge success

While Tanzania's geology must take most of the credit for Tanzania's current gold boom, geology alone is not enough to attract exploration companies and mining investors to a country. In the case of Tanzania, three vital elements have all combined with the country's good geological setting to create what is arguably one of the most attractive mining destinations in Africa. These three factors are Tanzania's political stability, the free-market policies of President Benjamin Mkapa's government and a modern and attractive mining law.

The current legal framework for mining dates back to 1997 when a new mineral policy was adopted. This led to the introduction of the new Mining Act of 1998, which superseded the previous legislation dating back to 1979. The new legislation was designed to make Tanzania competitive with Ghana and has succeeded to the extent that Ghana is now revising its mining law to ensure that its exploration and mining regime remains attractive to the international mining industry.

Lex Africa, the African law firm network, confirms the success of Tanzania's mining legislation and says that the statistics are testimony to how effective it has been. Prospecting and mining licences, for example, increased from only nine in 1990 to 351 in 1997 and 500 in 2003 while foreign direct investment in exploration and mining since 1997 is over US\$1,3 billion.

Arthur Tassel

Arthur Tassel is the Editor of the magazine *African Mining* where this article first was published.

The Golden Pride pit. The mine is owned by Resolute Mining with Moolman Mining (East Africa) acting as the mining contractor. Like most of the mines in Tanzania it is an open-cast operation.

After the gold rush ...

A gold rush, triggered by the discovery last year of alluvial deposits of the metal in streambeds on Tanzania's East Usambara Mountains, is threatening to undermine a haven of biodiversity that is also one of Africa's richest centres of endemism.

The gold deposits were discovered in April 2003 in a stream skirting the Mountains' Semdoo Forest Reserve. By June, crude excavations by local villagers had diverted this stream's natural course, prompting the District Commissioner for Muheza to intervene, banning mining adjacent to the reserve, which the panners had invaded. By then, however, villagers were venturing upstream to pan for additional deposits. And, in October 2003, more gold was found – on the Monga Tea Estate near Sakale.

In November, gold was also found in the nearby Nilo Forest Reserve, precipitating an invasion there by villagers from Foroforo in Korogwe District. Visiting the Nilo reserve in December, The DC for Korogwe ordered the invading gold miners out of the forest and imposed a ban there on all mining activities.

News of these finds spread fast, however, amid wildly exaggerated claims as to the pay dirt's extent and value – which in reality appear to be minimal. And by December, Sakale's population had swelled from a few hundred residents to nearly 20,000 (largely) migrant prospectors from as many as six African countries.

Squalid 'refugee' camps comprising rough shelters made from plastic sheeting and using building poles cut from the forests sprung up on the hillsides north of Sakale. Social tensions escalated and soon spread southward to Mbomole (near the Amani Nature Reserve) and elsewhere, culminating in violent 'territorial' disputes between rival mining groups and pitting local residents against the migrant gangs.

Alarm report

The dire implications of these developments are already the subject of a detailed report, issued in January 2004 and called *The Environmental, Social, and Economic Impacts of Gold Mining in the East Usambara Mountains*, compiled jointly by **Dr William D Newmark**, a research scientist with the University of Utah's Utah Museum of Natural History, **Stephen Mariki**, Conservation Director of the World Wildlife Fund-Tanzania Programmes Office, and **Joyce**

Bayona, WWF-TPO Communications Officer. According to this report, "Mining activities in the East Usambara Mountains are destroying stream and river courses, riparian habitats, and entire aquatic systems. Trees both within and outside catchment forest reserves are being cut for use as building poles and firewood. And along riverbanks, miners are felling and digging out trees in the mistaken belief that gold deposits accumulate among the roots.

"The cutting of trees will severely affect biodiversity in Tanzania's East Usambara Mountains, including that of most of the globally threatened bird species that occur here," warns the report, whose findings are the outcome of a field trip – undertaken in mid-December – to the Amani Nature Reserve.

Endemic spices threatened

The East Usambara Mountains are biologically the richest site within East Africa for threatened and endemic species (*Accompanying Article*). The East Usambara forests, while possibly best known as the mainspring of the African violet (*Saintpaulia* spp.), boast the highest number of globally threatened bird species in East Africa. And no less than one-third of all East Usambara plant species have local medicinal uses.

The continued existence of the Amani Nature Reserve is under threat, says the report, despite the fact that no alluvial gold has yet been found there. Miners are entering the reserve – principally at night, as mining within the reserve is banned – and are digging exploratory pits along many of the stream courses. "If gold is discovered in the Amani Nature Reserve, then the local authorities, with fewer than 12 (unarmed) field officers at their disposal," the report goes on, "will be unable to prevent a mass invasion."

Invasion, violence and crime

Such an invasion, coupled with the escalating violence and crime in the East Usambara Mountains region generally, could put an end to tourism, educational field courses, and scientific research within the Amani Nature Reserve. Research field assistants and local tour guides might then lose their jobs, so creating further economic hardships for many of the families living beside the reserve.

Tanga water supply threatened

Threats to water quality and supply are identified as "potentially the most catastrophic immediate worry" posed by the gold rush, for Tanga – one of Tanzania's largest cities – depends on the East Usambara catchment for its drinking water. "While the miners do not seem to be using mercury to process their gold (no mercury has been detected in the Sigi River)," the report states, "they are certainly aware of the procedure, for it is used elsewhere in Tanzania."

Risks of contaminating the Sigi River aside, mining practices in the East Usambara Mountains are destroying watercourses and wetlands, in flagrant violation of many Tanzanian laws. This will result in increased soil erosion and flooding during future rainy seasons, while reducing dry season run-off. "Given Tanzania's existing water shortages, any reduction in dry season discharge from the East Usambara Mountains will have dire socio-economic consequences for the entire Tanga Region," warns the report, which goes on to enumerate the health and security implications for the wider region of a continuing "free for all" gold rush on the present scale.

The gold, though, that is luring whole busloads of opportunists to the East Usambara region every day, appears to be very thin on the ground. "As of mid-December," the report says, "after more than three months of mining at Sakale, no substantive incomes had been registered." Claims that a few miners (the lucky ones) have been scooping up gold worth "as much as TSh 200,000 a day [the equivalent of roughly US\$ 180]" could not be verified. "What is clear," the report says, "is that none of the current prospecting and exploration is legal under Government of Tanzania mining laws, since none of the miners now active in the East Usambara area possesses the required operating license."

Squatter camps

Despite the disappointing yields, the influx of gold seekers continues to gather pace. Already, another three sprawling squatter camps – Manzese, Ubungu, and Kariakoo, all devoid of sanitation and rife with violent crime – have sprung up around Ngoka, the initial hillside 'mining village' of temporary shelters on the outskirts of Sakale.

The impact of this scramble for gold, were miners to re-invade the Semdoo and Nilo Forests, or the Amani Nature Reserve, could make a mockery of many conservation programmes here of very long standing. For the East Usambara Mountains have been a hub for biodiversity conservation since the earliest days of Germany's occupation of Tanzania, with many long-term research programmes focused on Amani in particular.

Donors investing heavily in conservation work here over recent years include NORAD (with an outlay of US\$ 300,000 annually since 1994 for the management of catchment forests); FINNIDA (now DIDC, with more than 350,000 annually for the past eleven years), the EU/TUCN (about US\$ 1-million), the CDC (about US\$ 10-million), and the MacArthur Foundation (US\$ 420,000 over the last seven years).

"This level of commitment is a reflection of the area's global interest, and has resulted," the report says, "in the creation of the Amani Nature Reserve and in East Usambara's becoming a Man and Biosphere zone (MAB). Most such initiatives have concentrated on developing tourism as a sustainable and environmentally sound income-generating option for the area. But the present gold rush threatens to undermine even the best laid of these plans, resulting in the loss of all future global conservation credibility."

Firm ruling needed

To avert this 'death-knell' scenario, the report recommends quick and decisive action on the part of the Tanzanian authorities to resettle the invading hordes. "Without such intervention," the report's authors argue, "the heavy influx seen at places like Sankale will cause social havoc, disrupting the area's whole economy and causing irreversible environmental

damage, culminating in the loss of fragile ecosystems."

The report also calls for an immediate strengthening of regulatory institutions, pointing out that "Existing local authorities and community leaders who have come out publicly against the gold prospecting are powerless to assert their administrative authority over the various militia now roaming the area."

The Tanzania Government, meanwhile, is understood to be considering the option of instituting formal prospecting procedures that will give priority to local communities. Some in government, however, are predicting that the East Usambara gold rush will soon simply 'die a natural death', given that actual gold deposits are so very tiny and randomly scattered. This 'let it blow over' attitude is worrying, the report stresses, in that the miners themselves are all convinced that the entire Usambara chain is a gold mine of almost legendary proportions because of its geological age.

All this points, the report concludes, to the need for a decision to be reached **quickly** on long-term mineral prospecting in the East Usambara Mountains. "For the longer it takes the government to make its stand known, the more difficult – and costly – it is going to be for the mitigating actions of any firm ruling to be implemented on the ground."

– reported by Gordon Boy

The full report *The Environmental, Social, and Economic Impacts of Gold Mining in the East Usambara Mountains*, was in early January 2004 presented to the Government by co-author Stephen Mariki, who can be reached for further information on smariki@wwftz.org.

This article has been published in *Swara* Vol 27:1, the magazine of the East African Wildlife Society.

Gold rush spreads

The gold rush that began on Tanzania's East Usambara Mountains and which threatened to overrun some of the area's precious remaining forest strongholds of biodiversity has since spread to other Eastern Arc massifs.

Massifs affected by the 'Eastern Arc gold rush', as it is being called, now include – in addition to the East Usambara – the Uluguru, Nguru, and West Usambara Mountains.

Such are the findings of a follow-up inspection tour undertaken by representatives of the UN Development Programme, Tanzania's Forest and Beekeeping Division, and various NGOs, including CARE and the Tanzania Forests Conservation Group (TFCG), who visited all 14 Districts in Tanzania encompassing Eastern Arc mountains, to gather information on the status of gold mining across the Eastern Arc chain and to assess its immediate impact.

On the Nguru Mountains, some 3,000 miners were found to be digging and panning for alluvial gold deposits along streams within the Pumula National Forest Reserve, as well as on farmland and elsewhere in the Nguru range. In the West Usambara, a peak influx of some 40,000 gold miners was recorded in the Balangai West Forest Reserve – again digging and panning for the precious metal in alluvial deposits along streams.

This number is reportedly falling, but enormous environmental damage has been done. Many of the miners have simply moved on, and are now busy 'prospecting' elsewhere in the West Usambara – notably in the Baga I, Baga II, and Ndelemai Forest Reserves.

In the East Usambara the number of miners still operating from makeshift squatter camps on the outskirts of Sakale Village has fallen quite markedly in the past three months. The outlook remains dire, however, as miners – despite the best efforts of local authorities and villagers – continue to invade the area's flagship Amani Nature Reserve and other protected areas.

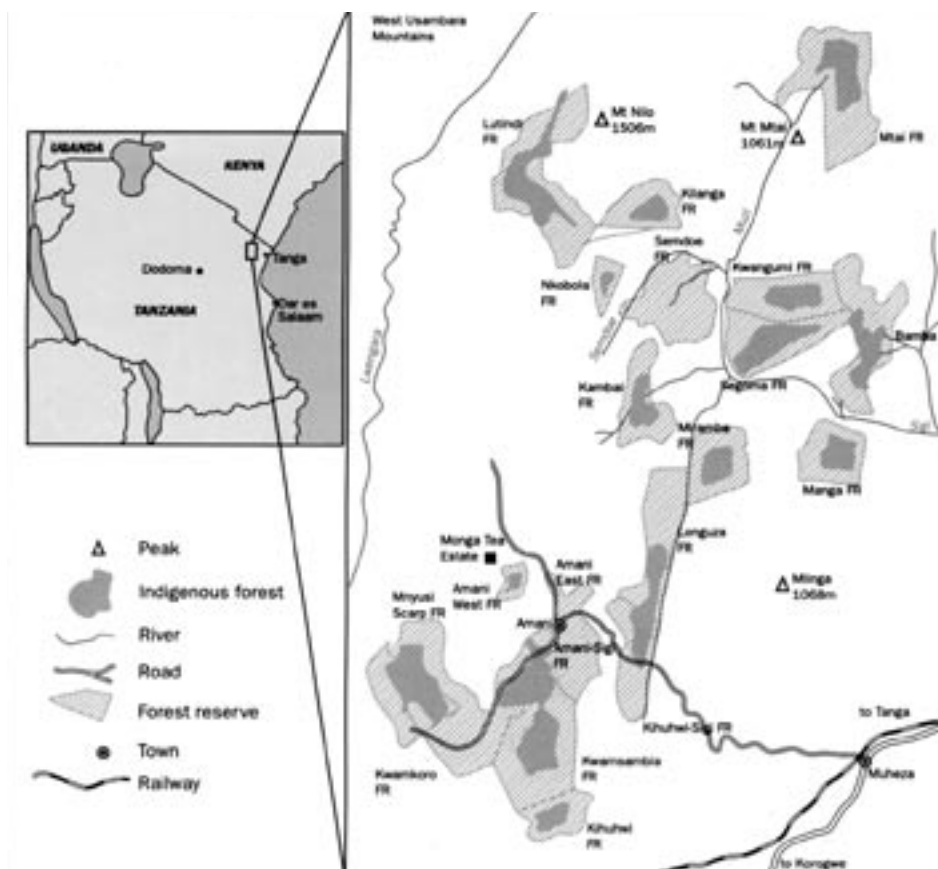
The East Usambara forests are globally recognised as important sites for biodiversity conservation. Their value extends from birds and amphibians that might be affected by stream mining to an almost unknown aquatic invertebrate fauna. There are two species of Dragonfly (with wholly aquatic larvae), for example, that are endemic to the forested mountain streams of the East Usambara.

Such species are unlikely to be able to tolerate the major aquatic disturbances caused by the gold mining, particularly if (as rumoured) highly toxic mercury is being used to help to extract the gold.

"It is not possible yet," the inspection tour's report concludes, "to determine the exact impact of the 'Eastern Arc gold rush' on these mountains' already sadly impoverished biodiversity. Strenuous efforts by the Tanzanian Government and strict adherence to a permit system will hopefully limit all future prospecting to small, controlled areas."

Gordon Boy

This article has been published in *Swara* Vol 27:1, magazine of the East African Wildlife Society, www.eawildlife.org.

Map over East Usambara mountains area. From *Swara* vol 27:1

Tog fel cykel, stenad till döds - av misstag

Det heter att journalistiken är bra på att beskriva händelser men sämre på att notera trender. Det gäller även tidningskrönikan.

Om man söker efter trender eller utvecklingslinjer kan man kanske spåra ett par: Den ena är att konflikten på Zanzibar fortsätter och trappas upp. Möjligheterna att nå en fredlig lösning saboteras ideligen och kraven på självständighet för Zanzibar blir allt vanligare. Det andra är att muslimerna - framförallt en ung radikal grupp - allt oftare anser sig förfördelade.

När detta är sagt är det ändå en händelse som bitit sig fast: Notisen om ynglingen som på marknaden tog fel cykel. Ägaren trodde att en cykeltjuv var i farten, pekade ut ynglingen som tjuv, satte folkmassan i rörelse och det hela slutade med en ung mans död.

Oloph

2004 maj

17/5 Illegala röstande i Pemba. Företrädaren för regeringspartiet CCM Yossuf Himid hävdar att oppositionspartiet CUF olagligt mot betalning lockat anhängare från Tanga på fastlandet att registrera sig inför kommande val. (Mtanania) (CUF har tidigare anklagat CCM för liknande olagligheter. Red)

18/5 Politik i moskéer och kyrkor bör stoppas. Premiärminister Frederick Sumaye har uppmanat religiösa ledare att inte använda andaktslokaler i politiska kampanjer inför valet 2005. Han hoppades att kristna och muslimska ledare skall förmå sina anhängare att avstå från religiösa motsättningar. (Mwananchi)

Prisökningarna på bussar upphävs. Den regionala administrationen i Dar es Salaam kräver att prisökningarna på bussbiljetter återtogs. Den regionala kommissionären Yusufu Makamba har uppmanat ordföranden i det organ som utfärdar tillstånd att genomdriva en prissänkning. Om inte kan tillståndet inskränkas till att omfatta endast stora bussar. Makamba fördömde även de hemliga möten som hölls av bussägarna innan de höjde avgifterna. (Nipashe)

Mufti Issa Shabaan Simba (t.h.) och Hassan Chizenga från muslimska BAKWATA

BAKWATA misstänkliggörs av muslimer. Muslimer från Mtoromoskén i Dar es Salaam ifrågasätter integriteten i den muslimska organisationen Bakwata och vill ha den upplöst så att Tanzanias muslimer kan bilda sin egen organisation fristående från regeringen. I ett tal i moskén gav imamen Sheikh Kahlifa Khamis ledaren för Bakwata Mufti Issa Bin Shabaan

Simba en månad att besvara 22 frågor. Kritikerna beskyller Bakwata för att vara ett regeringsorgan som används för att kontrollera muslimer. (Mtanania, Nipashe)

Skolflicka i fängelse - vägrar avslöja älskare. En domstol i Morogoro dömde en havande skolflicka till sex månaders fängelse eller böter på 13 000 Tsh sedan hon vägrat uppges namnet på sin älskare. Hon erkände anklagelserna mot henne och hennes far betalade omedelbart böterna. Många familjer vägrar ange dottrarnas älskare i syfte att längre fram göra ett giftermål möjligt. (Majira)

Vad är gästvänlighet? Vallagen som erkänner gästvänlighet har skapat en klyfta mellan Prevention of Corruption Bureau (PCB) och Attorney General Chambers. PCB:s företrädare menar att lagen är otydlig och att det är svårt att skilja gästfrihet från gästfrihet under en valkamp för parlamentariker. (RAI)

22/5 Regeringen medger polisvåld. Regeringen medgav att polisen använt överdrivet våld när misstänkta personer gripits. I en diskussion ordnad av Research on Democracy in Tanzania (REDET) medgav inrikesminister Ramadhani Mapuri att polisen har en tendens att favorisera regeringspartiet CCM vilket hänger samman med ett långvarigt regeringsinnehav. Han medgav gentlemannamässigt att polisen ibland diskriminerar oppositionspartier genom att vägra dem tillstånd för demonstrationer och möten. (Nipashe)

Falsa utländska företag avregistreras. Arbetsminister John Maghufuli har kallat till möte med styrelsen för arkitekter och entreprenörer för att avregistrera utländska företag som inte följer lagen. Han anmärkte bland annat på utländska arkitekter och byggare som inte övervakar entreprenader och därmed tillåter inkompetenta personer att utföra arbetet. Kritiken gäller ett 40-tal företag. (Majira, Mwananchi)

Bank i Moshi rånad. Mer än 500 miljoner Tshs stals från National Bank of Commerce i Moshi. Rånarna blandade sig med bankens kunder strax före stängning och övermannade personal och kunder som låstes in varpå rånarna promenerade ut från banken utan att vakterna utanför banken misstänkte något. En av rånarna ringde sedan polisen i Dar es Salaam och informerade om rånet samt förklarade att rånarna fortfarande fanns kvar på banken. Polisen använde sedan sina resurser att omringa banken och planera ett gripande - medan rånarna använde tiden att fly. (Mwananchi)

23/5 Första islamiska universitetet förbereds. President Benjamin Mkapa har skänkt Tanesco Institut i Morogoro till Moslem Development Fund (MFD) att där etablera det första islamiska universitetet i landet. Vid en ceremoni för att lansera MFD bidrog presidenten med 10 miljoner Tshs, Zanzibars president Mani Karume med 9 miljoner, vicepresident Ali Mohamed med 5 miljoner och premiärminister Sumaye med 5 miljoner. Tio muslimer som önskade vara anonyma har bidragit med en miljard Tshs. En grupp radikala muslimer har förgäves sökt avskräcka muslimer från att delta. De hävdar

att det hela är ett trick av regeringen i syfte att visa världen att muslimer inte är diskriminerade. (Mtanania, Majira, Nipashe, Mwananchi)

Sockerproduktionen fördubblas. Den privatiserade Mtibwa Sugar Factory skall fördubbla produktionen från 48 000 ton till 100 000 ton år 2008 efter en omorganisation av både infrastrukturen och produktionen i Morogororegionen, förklarar en företrädare för företaget. (Mwananchi)

27/5 Bro vandaliserad av skrot-tjuvar. Tjuvar har vandaliserat en bro över Rufiji-floden. Tjuvar har avlägsnat bultar och delar av bron som sålts som skrot på den lokala marknaden. Där är priset 155 000 Tsh per ton och i Indien är priset 500 000. Regeringen har beslutat skärpa kontrollen av skrothandel. (Nipashe, Mwananchi)

28/5 Två tredjedelar kom inte in. 2.347 studenter eller drygt 33 procent av totalt 6 830 sökande till universitetet i Dar es Salaam har beretts plats 2004-2005. 29 procent av de intagna är flickor. (Mwananchi)

29/5 150 poliser förflyttas. Mer än 150 poliser i Dar es Salaam flyttas till nya stationer i regionen. Åtgärden är en del av en uppenning inom polisen i Dar. (Mwananchi)

Muslimsk predikant utvisad från Zanzibar. Den hetsige islamiska predikanten imamen Kurwa Shauri från fastlandet arresterades och sändes under poliseskort tillbaka till Dar es Salaam. Det var tredje gången imamen skickats ut ur Zanzibar. (Nipashe, Mtanania, Majira)

Ett av TRC ånglokomotiv, nu använt då och då för specialtåg. Foto: David Thornhill

31/5 Järnvägsarbetare i strejk. ARbetare vid Tanzania Railway Corporation (TRC) lade ned arbetet sedan man utan framgång förhandlat med företrädare för regeringen. Arbetarna förklarade att de kan strejka i tre månader för att få rätt lön och andre förmåner. Företrädare för regeringen svarade med att arbetarna skall återvända till sina jobb eller avskedas. (Majira, Mtanania)

2/6 Järnvägsstrejken slut. De strejkande järnvägsarbetarna återupptar arbetet för att undvika avsked. De strejkande väntade att regeringen skulle infria löften att tillgodose varierande krav inklusive höjning av minimilönen från 83 000 Tsh till 150 000 Tsh. (Mwananchi, Majira, Nipashe)

Högre tjänstemän tvingas redovisa förmögenhet. Regeringen på Zanzibar arbetar på en lag som skall tvinga höga regeringstjänstemän att offentliggöra sina förmögenheten. Vägran skall leda till höga böter eller fängelse. (Nipashe)

3/6 Krig mot kriminella flyktingar. Regeringen har förklarat krig mot flyktingar som är involverade i kriminalitet. En speciell operation i Mwanza syftar till att kasta ut flyktingar som försummat att registrera sig vid ankomsten i landet. (Majira)

18 järnvägsarbetare avskedade. Även om arbetet vid TRC återupptagits har det skett i snigelfart. 18 arbetare har avskedats misstänkta för att ha gömt undan två maskiner till lokomotiv vid Pugu. (Nipashe, Mwananchi)

Premiärminister Sumaye i aktion

4/6 Regeringen beskylls för korruption. Premiärminister Frederick Sumaye ställdes inför svåra frågor vid ett möte med religiösa ledare från Christian Council of Tanzania. (CCT) "Varför blir bara små och obetydliga människor åtalade för mutor och förda till domstol medan de stora och mäktiga endast blir avskedade eller flyttade från sina poster?" frågade en biskop. Sumaye förklarade att i de flesta fall finns inte tillräckliga bevis mot de misstänkta storpamparna. (Mtanzania)

Tio år för sexuellt ofredande. Regeringen på Zanzibar planerar en lag som föreskriver att regeringsledamöter som utnyttjar sin makt att ofreda kvinnor skall kunna dömas till tio års fängelse eller 10 miljoner Tsh i böter. (Nipashe)

7/6 Pojke stenad till döds - av misstag. En 16-årig skolpojke stenades till döds i Tanga misstänkt för att ha stulit en cykel. Ynglingen lånade sin brors cykel och åkte till en affär där han parkerade den. När han kom ut ur affären tog han av misstag en cykel som liknade broderns. Ägaren såg det hela och skrek "tjuv, tjuv" och folk i omgivningen rusade till och stenade pojken till döds. När de insåg sitt misstag blandade de sig bland nyanlända och försvann. (Mwananchi)

9/6 Rebeller kidnappade 14 tanzanier. Rebelsoldater från Kongo har i en räd i mars kidnappat 14 tanzanier från en by i Mpandadistriktet. Nio av de kidnappade har frigivits medan ödet för de fem återstående är okänt. (Mtanzania, Mwananchi)

Ung armésoldat från östra Congo

10/6 Stenregn mot polisstation. En polisstation vid gränsen till Zambia utsattes för häftig stenkastning från ilska tanzanier och zambier som ville döda några misstänkta som anhållits. Tre människor från den zambiska sidan hade nyligen dödats och bestulits. Rykten spreds om att de arresterats på den tanzaniska sidan av gränsen. Invånare i den zambiska byn Nakondi skyndade till polisstationen och krävde att de arresterade skulle utlämnas så att de kunde stenas och brännas. När polisen vägrade fick zambierna stöd av tanzanier som också deltog i stenkastningen mot stationen. Polisen sköt varningsskott i luften och använde tårgas för att skingra folkmassan. (Nipashe).

Fler valkretsar inför valet 2005? Många politiker fruktar att den nationella valkommissionen kommer att öka antalet valkretsar genom att dela stora kretsar och ändra valkretsarnas gränser. Regeringspartiet CCM anses ha föreslagit valkommissionen att de nuvarande 231 kretsarna bibehålls. Valkretsfrågan är omstridd i Zanzibar där en del valkretsar på Pemba har mindre än 4 000 röstande medan andra valkretsar på huvudön Unguja har 30 000 röstande. Oppositionspartiet CUF som har en stark ställning på Pemba motsätter sig kraftigt alla ändringar av valkretsgränserna. (RAI)

11/6 Krafttag mot mygel på Zanzibar. Regeringen på Zanzibar planerar att ta krafttag mot mygel och missbruk av statens medel. Många konton kommer att stängas vilket bland annat skulle underlätta problemet med spökarbetare (fiktiva namn på lönelistor) Ingen skattehöjning planeras. (Majira, Nipashe)

Vatikanen vill stoppa Islam. Vatikanen har format en "armébrigad på 535 000" personer i en underrättsenhet som kommer att spendera 500 miljoner pund för att bekämpa islam världen över uppger den islamitiska tidningen AN-NUUR som också insinuerar att den tanzaniska regeringen skulle vara inblandad. Tidningen citerar långa stycken ur en tysk tidning, Welt am Sonntag den 30 maj 2004. (AN-NUUR)

En budget för de fattiga. Finansminister Basil Mramba förklarar att budgeten för 2004/2005 är en budget för de fattiga. Inga skatter kommer att tas ut på medicin, moskitonät, fiskeredskap och investeringar i jordbruk medan skatt på cigaretter, öl och vin kommer att öka. (Majira, Mtanzania, Nipashe, AN-NUUR)

12/6 Rånråd i Dar Es Salaam. Omkring åtta rånare stängde Uhuru Road i Kariakoo, terroriserade bilister och stal mobiltelefoner från butiker. Rånarna sköt i luften för att skrämja åskådare och smet iväg genom Shauri Moyo Street där den underbemannade polisstationen inte kunde ingripa när rånarna körde förbi. Rånarna var klädda i en typ av uniform som används i armén. (Mwananchi)

Tre dagar senare döddes två av de misstänkta rånarna av polis och allmänhet och en arresterades på Zanzibar samt fördes till Dar. (Mwananchi, Nipashe)

Alltför stort hjälpberoende. Ekonomer i Tanzania kritiserar budgeten som alltför beroende av bistånd medan bönderna är nöjda och oppositionen misstänker att den kommer att

användas för att tillgodose stora grupper strax före valet 2005. (Nipashe)

Barn gräver upp gravar. Affärsmän har betalat barn som gräver upp gravar och plockar fram skelettdelar framförallt runt Vingunguti i Dar es Salaam. De upprädda skelettdelarna blandas med djurskelett och mals ned som djurföda. (Nipashe)

ANGLOAMERICAN

Mineralfynd i Kigoma. Stora fyndigheter av dyrbara mineraler, däribland columbite-tantalite (coltan) har upptäckts i Kigomaregionen. Anglo-American Corporation, som gjorde upptäckten, förklarar att coltan används i tillverkning av mobiltelefoner och andra elektroniska produkter inklusive datorer och bomber. För närvarande säljs coltan för 400 dollar per kilo. Kigoma tillhör de minst utvecklade delarna av landet utan asfaltvägar och goda järnvägsförbindelser. (Mwananchi)

14/6 Försvarsutgifter oroar. CUF:s ordförande, professor Ibrahim Lipumba, förklarar sig orolig över stigande försvarskostnader i den kommande budgeten främst därför att den motiverats med den kommande valrörelsen 2005. Han menar också att pengarna borde satsats i jordbruket. (Mtanzania, Majira)

Svårt för CUF och CCM att komma överens...

17/6 Varför så många soldater till Pemba? CUF, det största oppositionspartiet på Zanzibar, har frågat regeringen på ön varför den fårjar över så många soldater till Pemba just när valen 2005 snart står för dörren. (Nipashe)

Regeringen stoppar bok om korruption. Regeringen har stoppat distributionen och försäljningen av en bok om korruption i samband med val i Tanzania. Boken har titeln "Multiparty Election Corruption in Tanzania With Special Reference to the 2000 Elections" och publicerades med anslag från Prevention of Corruption Bureau. (RAI)

18/6 Muslimer uppmanas att försvara sin religion. Imamen Sheikh Zubeir i Kwa Mtoro-moskén uppmanade alla muslimer i landet att modigt slåss för sin religion. Han hävdade att en del muslimer upphört att ge bidrag till muslimska och islamiska institutioner av fruktan att bli betraktade som terrorister. Det gäller överallt i världen där muslimer övergett sin religion på grund av påtryckningar från väst. (AN-NUUR)

19/6 1500 nya skolor. Regeringen planerar 1500 nya skolor, fler lärare och fler läromedel. Avgiften sänks från 70 000 till 40 000 Tshs. (Mwananchi)

Intellectuella kräver avtal på swahili. Lokala intellektuella kräver att internationella avtal som binder upp Tanzania skall upprättas på swahili

så att alla och envar kan informera sig om vad nationen utfäst sig. Många internationella avtal är på engelska, ett språk som få tanzanier förstår. Universitetskansler Ibrahim Kaduma säger att det inte är rimligt att afrikaner skall tvingas uttrycka sig på andra länders språk. (Mwananchi)

20/6 170 massajflickor tvingade till skolan. 170 massajflickor i Manyaregionen, som gömts undan av sina föräldrar, har tvingats till olika skolor i området. Föräldrarna, som gömmer sina flickor därför att de skall giftas bort, kommer nu att åtalas för brott mot 1982 års utbildningslag. (Nipashe)

21/6 Gruvkontrakt kritiserar i parlamentet. Flertalet parlamentsledamöter har visat sitt ogillande med de kontrakt regeringen slutit med olika gruvföretag. En royalty på tre procent för guldbrytning är för litet (Mwananchi)

24/6 Inga tanzaniska trupper i Kongo. Tanzania kommer inte att placera några trupper i Kongo förklarade försvarsminister professor Philemon Sarungi. Det internationella samfundet har ansvar för freden i Kongo. (RAI)

27/6 Politiker säljer mark till oljebolag. Tidningen Mtanzania förklarar sig ha en lista på ledande personer i regeringspartiet CCM vilka är involverade i försäljning av kommunal mark till oljebolag i Dar es Salaam. Marken skall användas för att bygga bensinstationer och pengarna påstås gå till att finansiera valrörelsen 2005. Dar es Salaam har redan 140 bensinstationer. (Mtanzania)

Stort förtroende för CCM. Enligt en opinionsundersökning av ett tanzaniskt opinionsinstitut i samarbete med ett institut i Sydafrika har 89 procent av befolkningen tilltro till regeringspartiet CCM. Många tanzanier har fått det bättre trots klagomål om brister och vedermödror. Man instämde i påståendet att rättssäkerhet och demokrati råder. (Mwananchi)

En Air Tanzania Focke F-27 på flygfältet i Songoe, Ruvuma

1/7 Air Tanzania Company nära konkurs. Air Tanzania Company Limited (ATCL) uppges vara nära konkurs på grund av en serie beslut av South African Airways (SAA) som äger 49 procent av aktierna. Besluten innefattar felaktiga anställningar och förskingring av bolagets fonder. Bokningssystemet som gynnar SAA har tvingat ATCL att halvera priserna och ett chefsbyte där en person från Sydafrika gått in innebar en tioudubbling av lönen. (RAI)

Myndighet mot korruption i Zanzibar. Regeringen på Zanzibar har för avsikt att etablera en antikorrupsionsmyndighet. Tidigare undersökningar har visat att polisen, domarkåren samt hälso- och länddepartementen var de mest korrumperade departementen. (Nipashe)

2/7 Investerare mördad. En schweizisk investerare Walter Peter har mördats av okända som försvann med hans tillgångar. Peter

planerade ett nytt turisthotell som fortfarande är under uppbyggnad. (Nipashe, Mwananchi)

3/7 Timmerexport stoppas. Ministern för naturresurser och turism Zahkia Meghi gjorde besök i Dar es Salaams hamn och noterade att väldiga stockar låg staplade för export trots regeringens förbud mot export av timmer. Hamnchefen och en av Meghis ministrar förklarade att de aldrig sett något sådant förbud. (Mwananchi)

Swahili AU-språk. För första gången kommer swahili att användas i AU-mötet i Addis Abeba. Swahili blir det femte AU-språket efter engelska, franska, arabiska och portugisiska. (Nipashe)

Brittiska turister rånade på Pemba. Okända kriminella från Tanga besöt och skadade tre unga brittiska turister samt rånade dem på cirka 2 500 pund. (Nipashe, Moshi)

Olämplig föda från USA förstördes. 48 000 säckar innehållande vete och majs från USA som skänkts av Save the World Fund har förstörts under bevakning av beväpnad polis. Partiet undersöktes när det kom till Tanzania och befanns vara otjänligt som föda. (Majira)

5/7 Imam segregerar i Shinyanga. Slagsmål och kaos rådde vid en begravning i Shinyanga när radikale imamen Kitumbo förklarade att kristna och icke-troende inte tilläts delta begravningar och bröllop för muslimer. Den lokala islamiska myndigheten kallade till sig imamen och gav honom en varning. (Mtanzania)

Muhimbili University College, Dar es Salaam

Lokal medicin mot AIDS. Forskare vid Muhimbili University of Health Sciences har hittat en blandning av örter "TANZED-PLUS" som påstås effektiv mot AIDS. (Nipashe)

7/7 Löneökning för statstjänstemän Regeringen har beslutat öka statstjänstemännens löner med 9 - 12 procent. (Mwananchi m fl)

10/7 Busspassagerare tvingades applådera. Dars regionala kommissionär Yusuf Makamba beordrade passagerare i lokala bussar att kliva av och delta i hyllningen av Namibias president Sam Nujoma när denne anlände till Dar. Nujoma vistades i Tanzania på 60- och 70-talen under frihetsskampen i södra Afrika. (Majira)

Namibias president Sam Nujoma. Foto FN

147 hus sattes i brand. Motsättningar mellan boskapsskötare och bönder har lett till att 147 hus satts i brand i Them Holding av boskapsskötare från Kigongoni, Bwawani och Lokii. Herdarna var beväpnade med klubbor, pangor och spjut. Den lokale polismästaren förklarade att endast 40 hyddor och inte hus var förstörda. (Nipashe)

Nya poliser rekryteras. Regeringen har meddelat att 2 000 poliser skall rekryteras för att bekämpa den stigande kriminaliteten. 673 fängvaktare och 230 immigrationstjänstemän skall också anställas. (Majira)

11/7 Attack mot partikontor i Zanzibar. En stor demonstration av oppositionspartiet CUF ledde till att demonstranter kastade stenar och annat mot regeringspartiet CCMs kontor. Chefsadministratören Salum Khatib skadades och en bil förstördes. (Mtanzania, Mwananchi, Nipashe)

14/7 Tio personer arresterade för attack mot CCM. Tio personer har arresterats för deltagande i demonstrationen mot CCM-kontoret. (Mtanzania, Nipashe)

Misstänkt våldtäktsman stenad till döds. En ilsken folkmassa i Tomondo i Zanzibar stenade en man till döds. Han beskylldes för att ha våldtagit en femårig flicka. (Nipashe)

Saudisk diplomat misstänkt för våldtäkt. En saudisk diplomat anklagad för att ha våldtagit en tanzanisk flicka lämnade stillsamt landet sedan förlikningsförhandlingar med flickans föräldrar hade misslyckats. Ambassaden hade erbjudit 5000 pund och en ursäkt men föräldrarna krävde att den diplomatiska immuniteten skulle hävas och ärendet behandlas i domstol. (Majira)

20/7 Stort muslimskt möte skingrat. Polisen i Arusha har skingrat deltagarna i ett stort muslimskt ungdomsmöte som hölls utan tillstånd. Mötet skulle diskutera den ekonomiska och religiösa utvecklingen för islamisk ungdom. En deltagare ringde polisen och förklarade att mötet skulle bli en manifestation för två ledare som avskedats från islamiska organisationen BAKWATA. Samtalet ledde till att polisen skingrade mötet. (Mtanzania, Nipashe)

Sju radarstationer köps. Regeringen förhandlar med EU om ett lån på 7 miljoner pund för att köpa sju radarstationer som skall användas för säkrare väderprognoser. (Mtanzania)

Utrikesminister Kikwete i talarstolen. Foto FN

Kikwete och Lipumba tänkbara presidentkandidater. Utrikesminister Jakaya Kikwete är bästa valet av president i valet 2005 enligt en opinionsmätning av Business Times. 23 procent av de tillfrågade valde Kikwete, CUFs ordförande professor Ibrahim Lipumba fick 19 procent. (Mwananchi, Nipashe, Majira)

22/7 Utlänningar beskylls sprida AIDS. Regeringen uppmanas undersöka livsföringen hos utlänningar av vilka somliga påstås sprida AIDS. I en ledarkommentar i tidningen Nipashe

uppmannas läsarna att akta sig för utlänningar i gruv- och landsbygdsområden därför att en del av dem är HIV-positiva. Tidningen rekommenderar regeringen att låta HIV-testa alla utlänningar inklusive diplomater därför att det nu är bevisat att de missbrukar sina pengar genom att köpa osäker sex. (Nipashe)

Oro för valnederlag på Zanzibar. En del medlemmar av regeringspartiet på Zanzibar har gett upp hoppet att partiet skulle kunna vinna valet 2005. (RAI)

Premiärministern har ingen farm. Justitiekansler Andrew Chenge försvarade premiärminister Sumaye i parlamentet. Han förklarade att premiärministern inte har något jordbruk i Kibaigwa. Han förklarade sig ha gjort en del undersökningarna och funnit att den omtalade farmen ägs av Chenges hustru och arrenderas ut till bönder i trakten. Han förklarade också att det inte är något brott att äga en farm som är lagligt förvärvat. (Nipashe)

24/7 Två år för insmugglad marijuana. En brittisk medborgare, Stephen Forwood, som ertappats med ett mindre parti marijuana för personligt bruk när han anlände till Dar es Salaams internationella flygplats, dömdes till två års fängelse. Domen ändrades senare till böter på 20 000 Tshs som genast betalades. Forwoods advokat betonade att hans klient kom från en kultur där en liten mängd marijuana för personligt bruk inte betraktas som kriminellt. (Majira, Mwananchi)

25/7 Bondfångare i Dar es Salaam. Utländska bondfångare från Västafrika, mestadels Nigeria, har dykt upp i Dar. Polisen har tillfångatagit tre, ytterligare en går omkring och presenterar sig som bror till den kongolesiske presidenten Joseph Kabila (Mwananchi)

Dodoma järnvägsstation, från 60-talet

Järnväg vandaliserad. Okända förövare har förstört två kilometer av järnvägen vid Kizota nära Dodoma. Räls och bultar har stulits och sålts till skrupelfria skrothandlare, (Nipashe)

Vaktbolag varnas. Polisen i Dar es Salaam har uppmanat vaktbolag att försäkra sig om att skjutvapen anförts endast till tränad och ansvarskännande personal. Två personer har dödats av vakter från privata vaktbolag. (Nipashe)

26/7 President bör ej utse antikorrupschefs. Kommissionen för lagreformer rekommenderar att chefen för antikorrupschefsbyrå utses av ett oberoende organ och inte av presidenten. (Mwananchi)

Fastlänningar hotas i Zanzibar. Distriktskommissionären på norra Unguja rapporterar hot mot zanzibarier från fastlandet som velat registrera sig inför valet 2005. Detta är mot lagen och konstitutionen. En grupp tillhörande ett oppositionsparti som han inte vill namnge har publicerat hot och varningar mot tanzanier med ursprung på fastlandet att registrera sig på Zanzibar. (Nipashe)

Kikwete har chans att bli president. En del parlamentsledamöter stöder tanken att utrikeshandelsminister Kikwete är den bäst lämpade att efterträda president Mkapa när denne avgår i oktober 2005. (Majira)

Kriminella rånade konsert. Rånare försedda med gevär, pangor och knivar stormade in på en musikföreställning i Dar es Salaam och rånade både musikanterna och publiken på mobiltelefoner, armbandsur, guldringar och kontanter. (Majira)

28/7 Chadema söker samarbetspartners. Det ledande oppositionspartiet på fastlandet Chadema förklarar sig berett att samarbeta med varje demokratiskt oppositionsparti i syfte att nå ett bättre resultat i 2005 års val. (Mwananchi)

29/7 Mkapa försvarar sin premiärminister. Vid ett möte i Botswana passade President Mkapa på att försvara sin premiärminister som anklagats för korruption: Jag tror att ni har hört hur oppositionen har hudflängt Sumaye för att han har leasat ett jordbruk i Kibaigwa där han har en del boskap. Innebär kritiken att en politiker inte har rätt att investera i sitt eget land? Vet ni att Sumaye kommer från Hanang? I Hanang accepteras ingen som saknar boskap. (Nipashe, Mwananchi)

31/7 Bomullspriserna upp. Regeringen har kungjort en ökning av priserna på bomull från 260 till 290 Tsh per kilo. (Mwananchi)

Oppositionen inte förräddare. Det är hög tid att oppositionspartierna accepteras som legitima inslag i nationen i stället för att betrakta dem som förräddare, förklarade ordföranden i Nyerere Foundation, dr Salim Salim. (Nipashe)

Augusti

1/8 Rika länder likgiltiga för billig malariamedicin. I sitt månatliga radiotal till nationen uppmanade president Mkapa läkemedelsindustrin till en kraftanstängning för att tillverka billig malariamedicin. Malaria kräver fler liv än AIDS. Malariaforskningen behöver tre gånger så stora resurser. Malaria dödar varje dag 200 barn under fem år, förklarade Mkapa. (Mzalendo)

2/8 Flytt till Dodoma tar tid. Flyttningen av regeringskanslierna från Dar till Dodoma är mycket kostnadskrävande och tar därför tid förklarade president Mkapa när han invigde 300 nya bostäder för tjänstemän i Dodoma. Arbetsminister John Magufuli uppmanade oppositionspartierna att sluta kritisera regeringen för att den inte flyttar till Dodoma. Oppositionen borde visa vägen och själv flytta, nu finns tillräckligt många hus. (Mwananchi)

Korrupta domare skall avskedas. Överdomare Barnabas Samatta förklarade sig besluten att göra slut på oetisk verksamhet bland domare och ämbetsmän. Han vädjade om hjälp från

allmänheten. Han uppmanade drabbade att träda fram och presentera bevis. Han förklarade också att 454 lägre domstolar saknas och att de existerande måste renoveras för 54 miljoner. (Mtanzania)

3/8 Turistbuss rånad. Sex män beväpnade med gevär lade sig i bakhåll för en buss med 32 turister från "UK, USA och Europa" (sic). Turisterna från Moshi var på väg till Arusha och Momela innan de skulle bestiga Mount Meru. Polisen misstänker att rånat var ett insiderjobb. Föraren är häktad. (Nipashe, Uhuru)

CCM-kontor stacks i brand. Ett lokalkontor i Boma Kitope tillhörande regeringspartiet CCM på norra delen av Zanzibar stacks i brand av okända personer. Mordbranden inträffade dagen innan ett möte skulle hållas i lokalen. Kitope har många invånare med ursprung från fastlandet som varnats av lokala CUF dem för att registrera sig som röstande inför valet nästa år. (Nipashe, Uhuru)

5/8 Kvinnliga advokater kritiserar präster. Kvinnliga advokaters organisation protesterar kraftfullt mot präster som förrättar vigselakt där mannen redan är gift. Det har hänt att en kvinna dök upp i kyrkan och förklarade att brudgummen redan var gift med henne. (Mwananchi, Nipashe)

6/8 Tanzania skickar trupp till Sudan. Tanzania skickar 100 soldater till Sudan som en del av den afrikanska fredsbevarande styrkan. I Karthum demonstrerade tusentals personer mot främmande trupper till Sudan. Massorna ropade: Darfur blir deras grav" (Mtanzania)

7/8 Klättrare dog på Kilimanjaro. En turist från Sydafrika kollapsade och avled när han nådde Bobtail på 5 400 meters höjd. (Mwananchi)

Terroristlagar hotar mänskliga rättigheter. Professor Chachage vid sociologiska institutionen vid universitetet i Dar Es Salaam, hävdar att terroristlagen från år 2000 kränker den grundläggande satsen att en person är oskyldig om inte motsatsen bevisats. När lagen antogs opponerade bl a många muslimer som menade att den kränkte deras rätt till andaktsövning. I USA har hundratals muslimer häktats under Patriot Act liksom i England och Australien. I Egypten, Turkiet och Yemen används lagen för att bekämpa oppositionen. (Mwananchi)

Läkare arresterad. En kirurg på Zanzibar arresterades för att ha krävt 80 000 Tsh från en patient. En regeringsföreträdare förklarar att sjukvården är fri men att det finns klagomål om att sjukhuspersonal kräver pengar från patienterna. (Nipashe, Mtanzania, Uhuru)

Seif Hamad beskylls för knarkhandel. Ett anonymt dokument som cirkulerar på Zanzibar anklagar CUF-ledaren Seif Hamad för att vara involverad i narkotikaaffärer. Hans resa till London syftade huvudsakligen till ett möte med sina kompanjoner. (Nipashe)

Sjukhus stäms för fel HIV-test. En man i Dar es Salaam stämmer Aga Khan Hospital på 50 miljoner Tsh för ett felaktigt HIV-test. Det felaktiga resultatet ledde bland annat till att hans äktenskap sprack. Kontrolltester visade att han var HIV-negativ. (Uhuru)

12/8 CUF klagar hos FN. Oppositionspartiet CUF ber i ett brev till Kofi Annan att FN ingriper i den "försämrade situationen" på Zanzibar. Brevet har undertecknats av 5 000 medlemmar inklusive åtta parlamentsledamöter. Det heter i brevet att situationen är mycket instabil och man pekar på uppfyllda löften som att reformera polisen, domarkåren, massmedierna och valkommissionen. (Mtanzania, Nipashe, Mwananchi, Majira)

Flagga kan splittra nationen. Förre premiärministern Joseph Warioba förklarar att Tanzania kan delas om Zanzibar tillåts ha sin egen nationella flagga. Han förklarade att flagga, nationalsång och uniformer symboliserar nationell enhet. (Mtanzania, Majira)

Korruption hot mot demokratin. Joseph Warioba som var ordförande i den kommission som 1995 kartlade korruptionen i Tanzania noterar att den tilltagande korruptionen lett till att de som inte har finansiella möjligheter heller inte har någon chans att nå ledande positioner. Tidigare blev folk valda på grund av sin duglighet. Det är inte längre fallet. De som nominerar i parlaments- och även presidentval är mutade. Följden blir bl a nepotism. (Nipashe)

17/8 Bankrånare torterad. Justin Kasusura som är anklagad för bankrån förklarade inför rätten att hans medgivande framtvings under

tortyr. Han kläddes av och tvingades sitta på en flaska och blev sedan korsfäst och slagen. En fängelseläkare bekräftade att fången hade svullnader och blåmärken på olika delar av kroppen och behandlats på fängelsesjukhuset. (Mwananchi, Majira, Mtanzania, Nipashe, Uhuru)

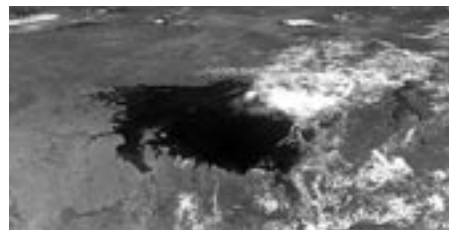
Kinesisk entreprenör får böta. En kinesisk entreprenör som bygger en väg i Kigoma nära gränsen till Burundi har tvingats betala 700 000 Tsh varje dag på grund av att man inte lyckats göra vägen färdig i tid. (Uhuru)

20/8 245 skatteindrivare avskedas. Skatteverket i Tanzania har avskedat 245 av sina anställda på grund av "professionell misskötsel" däribland korruption. (Uhuru, Majira)

SADC vill häva sanktioner mot Zimbabwe. Southern African Development Conference (SADC) har uppmanat olika internationella organisationer och länder att häva sanktionerna mot Zimbabwe. SADC:s generalsekreterare Prega Ramsamy förklarade vid en presskonferens i Dar es Salaam att sanktionerna utöver att drabba invånarna i Zimbabwe även allvarligt skadar grannländerna. (Nipashe)

Ny industripolitik för småföretag. Regeringen har i samarbete med olika intressenter utarbetat en ny policy för utvecklingen av industrier och små och medelstora företag. (Majira)

20/8 "Zanzibarer rånade av polis på Heathrow". Flera personer från Zanzibar har blivit av med tillgångar vid ankomsten till flygplatserna Heathrow och Birmingham. En av dem förklarar att så snart det uppogas att de har ett muslimskt namn och kommer från Tanzania startar en noggrann genomgång av tillhörigheterna. Pengar beslagtas och om man klagar blir man hotad. En kvinna, Jamila, blev fråntagen 700 pund som skulle till anhöriga i England. Hon fick rådet att kontakta en advokat, men denne krävde 300 pund. En affärsman som var tredje månad flyger till England förklarar att kriget mot så kallade terrorister har blivit en inkomstkälla för en del poliser och tulltjänstemän i England. (An-Nuur)

Victoria sjön, satellitbild NASA

21/8 Slopa kolonialgränserna i Victoriasjön. Kenyas vägminister, Raila Odinga, hävdar att de nuvarande konflikterna mellan fiskare i Victoriasjön kan lösas genom att man slopar de nationella gränserna i sjön. Gränserna är främmande påhitt från kolonialtiden. Européerna har gjort sig av med 25 nationella gränser, påstod han. (Mtanzania, Majira, Mwananchi)

Alla korrupta skall avskedas. Arbetsminister Magufuli har beordrat att alla anställda som är involverade i korruption skall avskedas. (Mtanzania, Nipashe)

Armen accepterade inga utbrytare. Försvarsminister Philemon Sarungi förklarar att armén bildades som ett resultat av unionen och skall försvara konstitutionen och upprätthålla freden. (Nipashe, Mwananchi)

CUF förbereder valrörelsen 2005. Oppositionspartiet CUF har beslutat att varje distrikt inför valrörelsen 2005 skall ha tillgång till en bil och varje distriktschef en motorcykel. (Mwananchi)

23/8 Fastlänningar ut ur Zanzibar. En av oppositionspartiet CUF:s ledare, Yussuf Mgeni, uppmanade vid ett möte i Zanzibar fastlänningar att lämna öarna före valet, och registrera sig på fastlandet. Enligt konstitutionen har alla från fastlandet rätt att rösta i Zanzibar om de bott där i minst tio år. (Nipashe)

28/8 CUF och CCM varnas för ojusta metoder. John Tendwa som registrerar politiska partier uppmanar CUF att stoppa sin kampanj mot fastlänningar i Zanzibar. Det hotar freden och fastlänningarna kan svara med att kasta ut zanzibarer. Han varnade både CUF och CCM för förhastade åtgärder som dessutom kan vara olagliga. (Mwananchi, Mtanzania, Nipashe)

Williamson Diamond i Mwadui

- en diskret veteran

Det stora dagbrottet i Mwadui från nordost. Något till vänster kan man skymta den första grovkrossanläggningen och transportbandet upp ur brottet. I bakgrunden stora högar med under åren bearbetat material. Den ljus stora "åsen" syns milsvida omkring i det flacka landskapet.

I mars i år fick jag möjlighet att besöka Williamson Diamond Mine i Mwadui i samband med en resa till Mwanza. Gruvan har en fantasieggande tillkomsthistoria och präglades i många år av den excentriske Dr Williamson som upptäckte fyndigheten. På grund av det isolerade läget och strikta säkerhetsbestämmelser har besökarna varit få under åren och gruvan är ganska okänd trots att den i över 50 år varit en av de verksamheter som dragit in mest utländsk valuta till Tanzania. Företaget har hållit en låg profil och till detta kommer tanzaniska journalisters ointresse av industri och speciellt sådan som ligger långt bort ifrån Dar es Salaam.

Den kanadensiska geologen Dr John Thorburn Williamson började leta diamanfyndigheter i Tanganyika 1932 efter att tidigare ha arbetat för det stora diamanföretaget De Beers i södra Afrika. En tid arbetade han även i den lilla diamanfyndigheten Mabuki i Sukumaland. När ägaren ville lägga ner verksamheten 1936 köpte Williamson den och Mabuki blev hans bas för prospektering. I många år levde han i bushen under mycket enkla förhållanden med två afrikanska medhjälpare och med minimala inkomster från Mabuki och spridda småfynd.

Först år 1940 gjorde han sitt stora fynd när han lyckades spåra diamanförande bergarter till källan i Mwadui. Den diamanförande "pipen", den centrala pluggen i en vulkan där kraterkanterna helt eroderats bort så att ingenting längre syns på ytan för blotta ögat, har en utsträckning av 1½ x 1 km (146 ha). Den så kallade kimberliten smalnar av neråt och sträcker sig nära 600 meter ner. Den rikaste

diamanförekomsten är dock förhållandevis nära ytan och hittills har all utvinning skett från dagbrott.

Ett tiotal år tidigare hade De Beers prospekterat i samma område. Redan före första världskriget var det känt att det fanns diamanförande grusavlagringar i Shinyangaregionen. När den enorma fyndigheten, världens största, blev känd ville De Beers snabbt köpa ut Williamson för att hindra honom att förstöra marknaden och bjöd honom två miljoner pund, en enorm summa på den tiden. De Beers var mycket bekymrade för att inte längre kunna kontrollera världsmarknadspriset på diamanter. Efter tio års ihärdigt och strapatsrikt sökande ville inte Williamson sälja utan istället själv bygga upp sitt eget diamanimperium. Några indiska köpmän i Mwanza hade stött "den envise enstöringen" tidigare med krediter och med hjälp av dem och med hjälp av italienska krigsfångar började han exploatera fyndigheten.

På några år byggdes en stor produktionsapparat och ett helt samhälle med mycket hög standard upp i ödemarken. År 1946 fanns ca 6000 personer i Mwadui.

De Beers blockerade Williamsons försäljning till de stora diamanthandlarna i Europa så att Williamsons var tvungna att ligga på stora lager av stora högkvalitativa diamanter. De Beers lyckades till och med få brittiska kolonialkontoret att hota med nationalisering. Till slut blev Williamson tvingad till en överenskommelse med De Beers.

En privat stad i bushen

Williamson hade mycket bestämda idéer om hur det samhälle han byggde upp i

bushen skulle se ut. Mwadui ligger på en böljande högslätt 15 mil söder om Mwanza i Shinyangaregionen. Det är så långt bort från Victoriasjön att det är ett mycket torrt och glest befolkat område. De långa avstånden och dåliga vägar skapade stora transportproblem. Ett stickspår från Tabora – Mwanza järnvägen anlades tidigt för att på ett rimligt sätt kunna få in alla insatsvaror, byggnadsmaterial, maskineri, drivmedel och inte minst mat.

Närmaste stad är Shinyanga tre mil sydväst om Mwadui, men Shinyanga hade inte mycket att erbjuda. På den tiden fanns inte mycket mer än en gata med några affärer och barer enligt vilda västern-modell.

Samhället Mwadui hade sin storhetstid på 50-talet. Det var ett välfungerande samhälle med mycket hög standard, men väldigt isolerat, man levde nästa som i ett fängelse. Samhället är utspritt över ett stort område sydväst om det jättelika dagbrottet så att damm och buller förs bort av de förhärskande vindarna. Längst i norr ligger arbetarkvarteren med enkla små hus i olika storleksklasser beroende på om man var ungar eller hade familj och sedan efter löneklass. Lönerna låg ungefär dubbelt upp jämfört med normala löner plus att man hade fri bostad, vatten och elektricitet liksom fri sjukvård och skola.

I mitten bodde arbetsledare och hantverkare som till stor del bestod av italienare, många före detta krigsfångar. Längst i söder finns huvudkontoret och villor för högre tjänstemän och ledningen som då till stor del bestod av sydafrikaner.

Det fanns även ett samhälle i samhället för den egna polisstyrkan på flera hundra personer.

Staty av Dr John Thoburn Williamson framför det baobabträd där han hade sitt läger när han gjorde sitt livs fynd 1940

Arbetarbostad. Många är numera tomma eller rivna och en del utanför WDL:s område

Till detta kom affärer, klubbar, kyrkor och skolor, eget vattenverk, reningsverk, elverk, brandkår, sjukhus, flygfält, telefonväxel, bageri, mejeri, bryggeri och jordbruk. För att underhålla allt detta, sköta vägar, idrottsanläggningar och parker fanns också en stor organisation.

Det två och en halv kvadratmil stora området omgärdas av ett staket med sträng passerkontroll. Runt själva gruvområdet finns ett andra staket. Den tredje säkerhetszonen utgörs av ett litet område med byggnaden där de sista stegen i utvinningsprocessen sker och där diamanterna sorteras och graderas.

Arvet

Dr Williamson dog i cancer som en av världens rikaste ungarlar redan 1958 knappt 51 år gammal. De indier som stött honom under de svåra åren fick god utdelning. Kapital som bidragit till att Mwanza är en av Tanzanias största industristäder.

Dr Williamsons fritidshus vid stranden i Bukoba med en praktfull trädgård fick den lutherska kyrkan. Egendomen har använts i mycket begränsad omfattning huvudsakligen vid representation men sedan några år drivs det nu som hotell- och konferensanläggning.

Företaget ärvdes av Williamsons bror och två systrar som sålde det till staten och Willcroft med hälften var, där Willcroft, ett företag i De Beers koncernen, stod för driften.

Arrangemanget fortsatte även efter att Tanganyika blivit självständigt 1961 med tillägget att inget av vinsten fick gå till Sydafrika. Trots att Tanzania stod i frontlinjen i kampen mot apartheidregimen dröjde det ända till 1973 innan Tanzania tog över driften och satte tanzanier i ledningen för Mwadui.

Här finns en del av förklaringen till den låga profil Mwadui hållit genom åren, så diskret har man varit att Mwadui på många kartor över Tanzania inte finns utsatt.

Under åttitalet sjönk produktionen, delvis för att man kommit ner till lager med mindre innehåll av diamanter men också för att underhåll och säkerhet försumrades samt att pengar till investeringar saknades. En stor del av det yttre stängslet stals, smuggling och illegal utvinning på nätterna tilltog. Från 1986 gick verksamheten med förlust.

Rekonstruktion

Förhandlingar med Willcrofts ledde i oktober 1994 fram till att de köpte hälften av statens aktier, dvs Willcroft har nu 75 % av aktierna. Willcroft finansierade ett omfattande moderniseringsprogram, övertog ledningen och genomförde en kraftig rationalisering.

Många av kringverksamheterna skars ner kraftigt eller såldes ut. Den stora egna polisstyrkan har ersatts av två säkerhetsföretag och tanzaniska poliser.

År 1992 fanns 2700 personer anställda vilket nu minskats till ca 1100, och av dem är bara 463 personer anställda av Williamsons Diamond, resten i andra företag som arbetar på kontrakt åt Williamsons.

I början användes mycket utbildad arbetskraft som ofta bara arbetade en kortare tid, för att tjäna ihop till en cykel eller brudpris. Under 60-talet mekaniserades driften alltmer och det ställdes högre krav på utbildning och arbetsstyrkan blev alltmer permanent. Under författaren Elly Jannes besök 1972 berättade

Williamsons Diamonds Ltd (WDL), huvudkontor i Mwanza

man att av 1900 anställda tanzanier hade 550 sekundärskolexamen, ytterligare 160 den högre sekundärskolexamen och trettio universitetsutbildning. En utbildningsnivå som lär ha varit unik inom tanzanisk industri. Den höga graden av mekanisering och en komplicerad kontinuerlig produktionsprocess har lett till en generellt hög lönenivå. Det finns nästan inga arbeten där den lagstadgade minilönen kommer i fråga.

Under storhetstiden fanns här uppemot 400 europeer, nu bara ett tiotal. Detta har bland annat lett till att den stora välförsedda supermarketen ersatts av ett antal småaffärer i privat regi med ganska magert sortiment.

El- och vattenverket har reparerats och i själva gruvan har ett nytt utvinningsverk byggts, nya krossar anskaffats och maskinparken i dagbrottet förnyats. Man har även närmare undersökt möjligheterna till utvinning av diamanter i gruslagren på ytan runt om själva "pipen", och att gå ner på djupet i gruvschakt och att utvinna ytterligare diamanter från de gigantiska högarna med tidigare genomsökt material.

Ett annat exempel på koncentration till kärnverksamheten är avvecklingen av företagets flygplansflotta med egna linjer till Nairobi och Dar. Det egna flygfältet används knappast längre. Sedan några år har uppstickaren Precision Air effektiv daglig trafik från Shinyangas flygplats Ibadakuli mellan staden och Mwadui. Williamson Diamond underhåller vägen till flygfältet liksom fältets grusbana.

När jag och några andra besökare skjutas dit efter besöket berättas att WDL står för en mycket stor del av passagerarunderlaget, det händer att man ringer och ber planet vänta på någon sen passagerare. Vi behöver inte vara oroliga när vi blir lite försenade av de pågående arbetena på huvudvägen mellan Mwanza och Shinyanga.

Bruksmiljö

Med spänning stiger jag av bussen enligt tidtabellen utanför den stora "gaten" till Mwadui efter en märklig förmiddag.

Sista natten i Mwanza hamnade jag på ett nybyggt flervåningshotell vid utfarten mot Musoma. Från rummet utsikt över rostiga plåttak på envåningshusen runt omkring och en secondhand klädmarknad och därbortom en av alla de med stora mjukslipade granitblock överströdda kullarna, som är så karaktäristiska för Mwanza. Högst upp tronar det gigantiska Bugando-sjukhuset, ett ryskt biståndsprojekt från slutet på 60-talet som varit för stort för

Tanzania (och som tyvärr felaktigt utges för missionssjukhus i Habari nr 4/2003).

På vägen till busstationen fastnar vi i en bilkö. Sen ankomst av taxin till hotellet hade jag räknat med men att bli sittande i bilkö i Mwanza var en oväntad erfarenhet. Förklaringen låg i att det pågår en massa gatuarbeten i staden och man även gräver för kabel-TV.

Bussen var modern med luftkonditionering (inga öppna fönster) och TV, inget takräcke med allsköns gods, platsbiljetter i form av ett litet häfte som en flygbiljett. Fjorton av de femton milerna från Mwanza till Mwadui är vägen upprustad och nypermanentad, det går fort och bekvämt och halvvägs får vi varsin liten kyl vattenflaska. (Plastflaskor har blivit ett stort avfallsproblem i Tanzania). Allt är mycket långt från mina tidigare erfarenheter från 70-talet av bussresor i Tanzania.

Chefssekreteraren Mrs Tesha tar emot och leder mig snabbt förbi de dubbla kontrollerna. I ingenmanslandet mellan grindarna finns inga tjänstvilliga att bära mina väskor så det blir till att känka själv. Mrs Tesha kör själv och jag får en snabb introduktion till Mwadui när vi kör huvudgatan fram igenom en stor del av samhället.

Tillfälligt inryms här också huvudbasen för det företag som bygger om vägen mellan Mwanza och Shinyanga. Arbetet pågår också på delen Shinyanga - Tabora samt vidare huvudvägen från Shinyanga mot Singida och Dodoma. Inom några år blir det belagd väg hela vägen från Dar es Salaam till Mwanza.

Vi passerar som sig bör stora planterade rondeller, shoppingcenter, skolor och kyrkor, området är stort och luftigt men eftersom det i stort sett är helt platt är det svårt att bilda sig en uppfattning om storleken och att lära sig hitta. Ju längre vi kör ju större blir villorna, och det liknar allt mer de äldre delarna i Oyster Bay i Dar es Salaam. Det syns få människor, många hus står tomma, vägar och trädgårdar är eftersatta.

Jag inkvarteras i det stora gästhuset som numera till stor del bebos av ungarlar i ledningen, bl a gruvingenjören Patrick Kipekeni från Nigeria som blir min guide i gruvan. Möblemanget i det stora rummet med ett tillhörande litet pentry är i egentillverkad femtiotalsstil. Det har en smärkerhet och elegans som antyder en italiensk hand, i slående kontrast till de klumpiga lokalt nytillverkade möbler som hotellet jag bodde på föregående natt var möblerat med.

De två läkarna på Mwaduis välutrustade sjukhus Dr B. J. Matoti Berosé och Dr W. N. Ngwesa Wallace med Medical Assistant Ngusa Gandenga i mitten.

Alla hus är möblerade, man får inte ta med sig möbler från Mwanza, eftersom de skulle kunna utgöra utmärkta gömställen för diamanter.

Ett udda inslag i rummet är örngottet med tryck som togs fram när Williamson Diamonds LTD eller WDL som man ofta kallar företaget, firade 50-års jubileum 1990.

Samhället i dag

Efter en något sen lunch tas jag omhand av The Human Resources Manager Mr Ignas Balyorugura. Vi börjar med att titta på statyn av Dr Williamson nära gästhuset framför ett baobabträd där han hade sitt läger när han gjorde sitt livs fynd. Han ligger begravd här i sitt älskade Mwanza men begravningsplatsen ligger numera inom ett område som hör till ett av flera företag som bearbetar gruslagren runt omkring själva huvudfyndigheten, så dit kommer vi inte.

Man har nyligen haft besök av en delegation från regionen och har tagit fram informationsmaterial som jag får ta del av i huvudkontoret. Här finns kartor och en massa fotografier på väggarna, både gamla och nya. Bland annat från prinsessan Margarets besök 1954 då hon invigde den nya och då toppmoderna slutfärdningsenheten med den byggnad som i många år återfanns på Tanzanias 20 Shs sedlar.

Vid prinsessans besök visades upp ett sammetsklätt bord fyllt med högar av diamanter i olika kvalitéer och storlekar. Prinsessan fick som gåva en 54 karats diamanter, den största som hittats i Mwanza. "Diamanter upp till en karat köper vanliga människor, över en karat går till filmstjärnor"

Resten av eftermiddagen kör vi runt i samhället. Bortsett från storleken på samhället liknar det hela på ett slående sätt de svenska brukssamhällena.

Vi besöker det för sin tid mycket välutrustade sjukhuset med 50 bäddar som nu betjänar ca 10 000 människor i Mwanza och trakten runt omkring. Anställda och deras familjer har fri sjukvård, övriga får betala. Under många år fanns här Tanzanias bästa kirurg. Numera finns även en speciell enhet för HIV/AIDS. Ett privat dispensary finns också inom området.

Det finns tre grundskolor; en företagsskola, en statlig och en som drivs av en kyrka. Olika kyrkor driver tre förskolor. Det finns två sekundärskolor inom området, båda nu privatiserade. De låg tidigare i topp i Tanzania när det gäller att få fram elever som gick vidare till universitetsstudier. En av skolorna är företagets före detta yrkesskola där hantverkare och tekniker för företagets behov fick sin utbildning.

Vattenverket hör till Tanzanias största. Det går åt mycket vatten vid utvinning av diamanterna trots att huvuddelen återcirkuleras, samhället Mwanza försörjs liksom flera byar runt omkring och även en del av staden Shinyangas behov tillgodoses. Vattnet kommer från flera stora dammar runt omkring Mwanza. Vid en av dammarna finns en båt- och sportklubb. Efter många år inom vattenförsörjning i Tanzania tycker jag inte vi behöver lägga ner så mycket tid på rundvandring i vattenverket men man är stolt över anläggningen och vill gärna visa allt och den är förvisso imponerande idag och var det ännu mer för 40 år sedan.

Williamsons anläggning också sedelmotiv

Det tidigare elverket med dieselmotordrivna generatorer fungerar numera som reservverk. Utvinningsprocessen är kontinuerlig och mycket känslig för driftsstopp och ur säkerhetssynpunkt är det väsentligt att datorer, övervakningskameror och belysning fungerar utan avbrott. De höga elpriserna är ett bekymmer man delar med många andra industrier i Tanzania. Elkostnaden utgör ca 19 % av produktionskostnaden medan den i andra länder ligger strax under 10 %.

Partytime

Efter den goda lunchen på gästhuset där många i ledningen regelbundet äter såg jag med förväntan fram emot middagen men dagen till ära ordnades party vid företagsledningens poolbar med hamburgare.

Det var självservice både vid grillen och vid bardisken. Det stämde inte riktigt med min uppfattning om hur det går till i de högre tjänstemannakretsar i ett De Beer företag.

Det finns flera sportklubbar och pooler inom området liksom en traditionell stor ölhall för "hembryggt" öl. På senare tid har även tillkommit flera barer med grillkött "nyama choma". Men trots det är livet ganska enformigt i Mwanza och man tar alla chanser att fira. Nu hade man två miljöexperter på tillfälligt besök, en revisor från Dar es Salaam och en från moderföretaget och så Habaris utsände. Dessutom skulle gruvingenjören åka på semester till sitt hemland Nigeria dagen efter. Ett gott

Stora moderna maskiner används för brytning, lastning och transport nere i dagbrottet. Få människor syns till. På överkanten syns ett av bevakningstornen.

exempel på den så kallade ketchup-effekten, först ingenting och sedan ingenting och sen kommer allt på en gång.

Speciellt för gästerna hade dagen varit lång så vi drog oss tillbaks ganska tidigt men innan dess välsignades vi alla med ett lätt och efterlängtat regn.

Gruvan

Tidigt nästa morgon bar det iväg med Patrik till själva gruvan, det stora dagbrottet där diamanterna finns.

Gruvkontoret ligger på kanten till dagbrottet. Härifrån får man en god överblick över verksamheten. Patrick hade en hektiskt sista dag före sin semester så han överlämnade mig snart till chefsgeologen Richard Jumaenne. De djupaste delarna av dagbrottet är nu nere på 90 meter under omgivningen.

På grund av mellanliggande delar med "föroreningar" av hård granit som för närvarande gör utvinning där oekonomisk är det egentligen tre separata brott. De lägsta punkterna utgörs av pumpbassänger med kraftiga pumpar för att hålla torrt, både från inträngande grundvatten och från allt vatten som samlas på botten vid regn.

Den diamanthandlande kimberliten (uppkallad efter första fyndorten i Sydafrika) bryts på flera ställen och nivåer samtidigt. Man försöker bryta på ställen där man vet att förekomsten av diamanter är hög och samtidigt på några ställen som är mindre givande. Det är otroliga bergmassor som måste behandlas för att få fram diamanterna. De förekommer i ungefär proportionen 1 på 40 000 (6 carat per hundredweight).

Arbetet i dagbrottet är utkontrakterat till Caspian, ett tanzanskt byggföretag som alltmera blivit involverade i gruvindustrins stora dagbrott.

Man bryter sig neråt med fem meter höga trappsteg "pallar". Bornring, laddning (det går åt en lastbil varannan dag med sprängmedel) sprängning, lastning med stora moderna grävskepp i truckar som lastar 34 ton och som transporterar materialet till en stor kross. Där krossas kimberliten i två steg till en maxstorlek på 100 mm varifrån den förs på långa transportband till anriktningsverket sydväst om brottet. Många av transportbanden kommer från Trelleborgs gummifabrik som personalchefen Ignas besökt en gång.

Man har även börjat ta till vara grusavlagringar runt om själva huvudfyndigheten, på några ställen även inne i själva samhället och man har knaprat in på det egna flygfältet som fått en bana uppschaktad.

En tredje källa man sedan 2002 försökt sig på med ny, förfinad och lovande teknik är att åter bearbeta resterna från tidigare års brytning. Tyvärr har man inte lyckats att få ekonomi i den produktionen varför försöken för närvarande avbrutits. På långt håll ser man den ljusa obevuxna "åsen" av restmaterial resa sig över det flacka landskapet.

Anrikning

I anriktningsverket finns ytterligare krossar som tar ner materialet till max 25 mm för vidare behandling i tumlare, såll och cykloner. Med hjälp av ett slags lervälling där mineralernas olika specifika vikt gör att man kan skilja ut "skräpet" får man slutligen fram ett slammigt koncentrat på en

I det stora vattenverket renas vattnet som kommer från flera stora dammar runt omkring Mwadui. Här finns både markreservoarer och vattentorn. Processvattnet i diamanutvinningen återcirkuleras i stor utsträckning.

kubikmeter som en gång om dagen förs till slututvinningsbyggnaden i säkerhetszon tre. Själva byggnaden är sig lik från den gamla 20 Shs sedeln men anriktningsverket till vänster är borta och ersatt av ett nytt närmare dagbrottet sedan 1995.

Inne i "Recovery"-byggnaden sker den sista utvinningen och sorteringen i flera steg under mycket strikta säkerhetskontroller. I slutändan används röntgen, fluoroserande ljus och mänskliga händer för att plocka ut diamanterna. De tvättas i syra och sänds slutligen till London där de sorteras efter storlek, färg och kvalitet inför försäljningen.

En handfull om dagen är normalt eller 1000 karat men det är naturligtvis stora variationer. De flesta håller smyckes kvalitet vilket är ovanligt,

det är bara i Namibia man får ut större andel smyckesdiamanter.

För denna handfull diamanter har ca 8000 ton material brutits och bearbetats. Man förstår att chansen att hitta någon diamanter för de lycksökare som smyger sig in på nätterna i brottet är väldigt liten. Stora delar av staketet runt Mwadui förstördes och stals under slutet på åttiotalet och det har bara delvis återställts. Staketet kring gruvan, zon 2, finns kvar men är relativt lätt att ta sig igenom. Företaget litar numera huvudsakligen till patruller för att hålla den illegala utvinningen på rimlig nivå.

Flera väpnade raider har gjorts men ingen har lyckats ta sig in i säkerhetszon tre där slututvinningen sker och där diamanterna lagras i väntan på transport till London.

Till och från har det spekulerats i när diamanterna i Mwadui tar slut. I boken "På väg till ujamaa" berättar Elly Jannes om ett besök i Mwadui 1971 och att man då räknade med att lägga ner driften om sju år. På senare år har det åter spekulerats om att diamanterna är i det närmaste slut. Själva kimberlitepipen sträcker sig flera hundra meter ner. Man kan fortsätta en bra bit till med dagbrott och sedan gå vidare med underjordsbrytning men det blir betydligt dyrare. Det finns gott om grusavlagringar runt omkring och så finns tidigare bearbetat material. Frågan om när diamanterna tar slut är knappast relevant utan det är i stället en fråga om teknik och ekonomi att hantera allt större volymer råmaterial med allt mindre halt av diamanter.

Företaget känner sig såsom gammal trotjänare missgynnad i jämförelse med de senaste årens nyetableringar inom gruvnäringen som åtnjuter diverse skattelättnader och förmåner. Den höga kostnaden för elenergi är också ett problem som man dock delar med alla industrier liksom landets svaga infrastruktur. I spelet om skatter och förmåner framställer sig WDL naturligtvis som på gränsen till lönsamhet och man kanske måste lägga ner driften. Den löpande brytningsplanen sträcker sig till år 2013 med en brytning i samma takt som för närvarande, det vill säga omkring 3 miljoner ton per år. De senaste tio åren har produktionen legat omkring 200 000 karat/år till ett exportvärde av 25 miljoner US\$ per år.

Text och foto: Lars Asker

Slututvinningsbyggnaden "Recovery" inne i säkerhetszon tre från år 1965. Huvudbyggnaden är sig lik från de gamla 20 Shs sedlarna, men det gamla anriktningsverket är sedan 1995 ersatt av ett nytt närmare dagbrottet.

Twiga cement, Wazo Hill

Tanzania Portland Cement Company Ltd (TPCC) som är det officiella namnet på företaget ligger på toppen av Wazo Hill nästan tre mil norr om Dar es Salaam. Fabriken är en välbekant syn för besökare till badstränderna norr om staden. Cement är en viktig insatsvara vid samhällsbyggande som det tyvärr under långa perioder varit brist på i Tanzania.

Företaget startades av Cementia Holdings från Schweiz 1959 men det dröjde ända till hösten 1966 innan produktionen kom i gång. År 1977 nationaliserades företaget. För att stärka företagets kapitalbas gick den norska Scancem och Swedefund in med kapital 1992 och det statliga delägarskapet minskade till 30 %. Det finns även en sparkassa för anställda som äger 0.6 % av aktierna. Scancem köptes 1999 upp av det tyskägda cementkonsortiet Heidelberg Cement som är den fjärde största cementproducenten i världen.

Råvaror

Basen för tillverkningen är kalksten vilket det finns gott om i omgivningarna i form av förhistoriska korallrev. Kalkstenen bryts av entreprenörer i dagbrott nord och nordväst om fabriken. I stort sett görs ingenting för att återställa brotten efter avslutat brytning. Där har man mycket att lära från närbelägna Bamburi Cement i Mombasa, medan man däremot blivit väldigt miljömedveten när det gäller själva fabriken.

Även lera som tillsätts i liten mängd finns i närheten. Gips hämtas från brott i Makanya i

Kilimanjaroregionen, Itigi i Singidaregionen och Msagali i Dodomaregionen.

Produktion

Efter krossning bränns kalkstenen med tillsats av lera i stora roterande ugnar. Ut kommer vad man kallar klinker som sedan mals med tillsats av 5 % gips för att sedan förpackas. Det finns tre produktionslinjer. De två äldsta, byggda 1965 och 1972, undergår ombyggnad och modernisering, bland annat installeras filter som kommer att reducera utsläppen till internationellt accepterade nivåer. Under ombyggnaden har råvara i form av klinker köpts från cementfabriken i Tanga för att täcka upp förlusten av de 40 % av den egna produktionen från ugn 1 och 2.

Under 2004 kommer man också, försenat, att övergå till naturgas som bränsle i ugnarna istället för tjockolja. Gasen kommer i en nyligen färdig ledning från gasfyndigheten Songo Songo 30 mil söder om Dar es Salaam. Övergången till gas kommer mycket lämpligt med hänsyn till årets kraftiga prishöjningar på olja. Man räknar med att sänka bränslekostnaden till hälften. Det har även gjorts försök med att använda cashewnötsskal som bränsle. Det går bra men svårigheten är att få fram skal i tillräcklig mängd och i ett någorlunda jämt flöde under året. De stora bränsleslukande ugnarna har även en lite mer udda användning som att bränna beslagtaget knark, utgången medicin och gamla penningssedlar.

Elförsörjningen är ett problem, avbrott är alltför vanliga och elpriset är internationellt

sett högt, även jämfört med grannländerna. De höga produktionskostnaderna för cementen gör den därmed svår att exportera. Produktionen är kontinuerlig och stopp medför höga omstartskostnader vilket tvingat företaget investera i egen reservkraft för att kunna hålla de mest kritiska systemen i gång.

Som första cementfabrik i landet har man nu ett helt datoriserat och centralt processtyrningssystem.

Förpackning

Traditionellt har den färdiga cementen förpackats i 50-kilos pappersäckar. Säckar som lätt går sönder under omlastning och hantering och som ger dåligt skydd mot väta. Det finns ingen järnväg till fabriken så allt går på lastbil om inte direkt till distributörer eller kunder så till järnvägen i Dar es Salaam.

Under mina år i vattenmyndigheten var det alltid ett bekymmer med all spilld cement när vi skulle lossa järnvägsvagnar. Det största bekymret var dock att det nästan alltid var brist på cement vilket försenade de flesta projekt under många år.

Sedan augusti 2002 har TPCC övergått till plastsäckar vilket reducerat spillet från 2-3 % till 0,1 %.

Så kallade storsäckar har introducerats men efterfrågan är mycket liten. Detsamma gäller bulkleveranser som bara utgör 3 % av försäljningen.

Marknaden

Cementen säljs under varumärket Twiga (giraff). Hög kvalitet och de nya säckarna

Utsikt från kontorsbyggnaden på Wazo Hill, 270 m.ö.h. mot havet och bebyggelsen som växt upp i anslutning till strandhotellen. Här lagras mellanprodukten klinker och gips innan malning och förpackning.

gör märket omtyckt på marknaden. Eftersom cement är tungt i förhållande till sitt pris är det känsligt för transportkostnader. Man koncentrerar sig därför på närmarknaden i Dar och utefter centraljärnvägen inklusive Mwanza där det byggs mycket och där guldrushen i regionen medfört en extra efterfrågan. TTPC är den äldsta och största cementproducenten i landet och den första att bli ISO kvalitets certifierad (2002). År 2003 producerades 475 000 ton vilket är rekord för TPCC.

Tanga Cement i Tanga som numera ingår i den internationella Holcimgruppen, är den största konkurrenten. Twiga och Tanga Cements Simba (lejon) har ca 40 % av marknaden vardera. Tanga Cement exporterar en hel del till Madagaskar.

Den tredje producenten Mbeya cement i Mbeya är inriktad på export till Zambia och Malawi. Båda länderna har ägarintressen i fabriken. Den lokala marknaden är liten men potentiellt skulle man via Lake Tanganyika kunna nå Burundi och Kongo. Mbeya cement är sedan 1998 privatiserat. Antalet anställda har reducerats med hälften till 300 personer och ett stort investerings- och rationaliseringsprogram pågår. Produktionskapaciteten ligger på 250 000 ton/år som man planerar att höja till 400 000.

Fabrikspriset för TTCC ligger på 97 \$/ton medan det i Kenya är 85 \$/ton. När gaseldningen och det pågående investeringsprogrammet fått effekt hoppas man att komma ner i konkurrenskraftig produktionskostnad och kunna ta över den

Fordonsvågar i entrén till Tanzania Portland Cement. Under briståren var här ständiga köer av lastbilar som väntade på den åtråvärda varan. Köerna, cementspill och kraftigt dammerfall från ugnarna är numera obehagliga minnen.

import som nu sker till landets norra delar från Kenya och även att kunna exportera. Man har nyligen också fått gehör hos staten när det gäller eltarifferna för industrin.

Under 2001 reducerade arbetsstyrkan till 275 personer utan att något fall gick till

domstol. Investeringsprogrammet siktar på en produktionskapacitet från och med 2005 på 600 000 ton/år. Samma år siktar man på att introducera TPCC på börsen.

Text och foto Lars Asker

Manuellt gruvarbete - slitsamt och riskfyllt

Artikelförfattaren Arne Stenius är sedan drygt ett år bosatt Dar es Salaam. Han har verkat som klasslärare, konst/teaterlärare och folkhögskolelärare för i stort sett alla åldrar. För närvarande är han freelancande designer och stenuppköpare. Hans intressen spänner över ett brett fält och där ingår samhällets struktur i Tanzania, speciellt vad gäller kvinno- och barnarbete.

I norra delen av Tanzania kan man utgående från Kilimanjaro se en rad av inbrytningar i delar av Pare- och Usambarabergen, den bergskedja som sträcker sig längs med gränsen mot Kenya. Där arbetas det i en mängd små gruvor med allt från smyckestenar och guld till högar med handhuggen byggnadssten.

Det är den tanzaniska kvinnan som till stor del står bakom all denna enkla gruvhantering. En typisk bild kan vara flera kvinnor utanför något som liknar en grotta, men det är en enkel gruva för stenproduktion. Flera av kvinnorna kommer ut från grottan med två 20-kilosstenar på huvudet, dessa överlämnas till andra kvinnor som sitter och hugger stenarna med enkla handverktyg och formar till dem så att de blir tegelstensstora. Berget består av en vulkanisk bergart och stenarna sägs vara hållbarare än cementblock. Arbetet är både tungt och farligt med 10 till 12 timmars arbetsdag för en lön av 20 till 30 kronor. Inne i den mörka grottan, som kan vara upp till 40 meter djup, hörs ljud från hammare och spett. Det är mannen som arbetar, i dålig belysning. De har inte råd att använda sig av riktiga fotogenlampor eller el. Det skulle bli alldeles för dyrt. Någon frisk luft är det ju

inte heller tal om. Säkerheten för alla dem som arbetar inne i grottan är låg, man säger sig, "tillsvidare har ju inget hänt så varför skulle det hända nu?"

I Arusha, som är centrum för Tanzanias safariturism, finns det många unga pojkar med erfarenhet från gruvarbetet i Mererani distriktet, där man letar efter Tanzanite (en för Tanzania unik ädelsten). Många av dem har nu fått ett bättre arbete som transportör av kappsäckar eller gods till butikerna med hjälp av enkla egenhändert gjorda kärror. Som minderåriga (i åttaårsåldern) hade de inget annat val än att försöka överleva med att bära vatten, släpa sten eller jord upp från gruvschakten eller söka igenom mycket trånga passager efter eventuella små ädelstenar. Allt detta för lite till på morgonen och en måltid på kvällen. Om gruvägaren fått tag på ett större fynd kunde det tänkas att pojkarna fick en liten hacka, men det var ju inte ofta. Naturligtvis blir frestelsen stor att försöka smuggla en eller annan sten och sälja den själv. Men blir man fast är det stryk som väntar, och att i ett sådant ögonblick bli halvt ihjälslagen det är vad alla förväntar sig. Någon polis finns inte i närheten och skulle det finnas någon är polisen lojalare mot gruvägaren än mot pojken.

Sätt sådana bilder från den dammiga småskaliga gruvhanteringen i kontrast till den mondäna världen i väst, med glittret i Rom, London, Paris, New York, Hongkong eller Tokyo. Ingendera världen har en egentlig aning om varandra. Naturligtvis har alla dessa kvinnor, män, pojkar eller flickor drömmar om ett skönare liv. Men hur olika är det inte, i Afrika är drömmen

hyfsade måltider, tak över huvudet, något slags utbildning, ett minimum av säkerhet, att kunna arbeta med bättre verktyg och åtminstone att ha lite pengar.

I stort sett är denna typ av gruvhantering legal och utförs med nödvändiga licenser. Men barn och kvinnor utnyttjas, de sliter under hårda villkor. Ett socialt skyddsnät från samhällets sida existerar inte. Ett växande antal barn lever övergivna och får klara sig så gott de kan. Att ta hand om alla dessa existenser är en oerhörd, om inte omöjlig, utmaning för den tanzaniska regeringen. Den har ju att kämpa mot en rotad korruptionskultur, undermåliga skolor, ett primitivt jordbruk och en roffamentalitet hos företagen. Det är vanligt att få tigga och be om sin lön, som en nådegåva, och den kan utebli när som helst.

Arne Stenius

Ekologisk kakao från Kyela

Tanzania är ett färgstarkt land med många olika kvalitéer. Det undgår ingen som varit där. Det finns många svenskar som varit i Tanzania, en del genom arbetet andra som turister. När man reser i Tanzania märks det att många känner till Sverige eller har träffat någon svensk. Tanzanier är tacksamma för all hjälp som kommit landet och dess befolkning till del från Sverige bl.a. i form av bistånd. Mina resor till Tanzania har jag gjort som kontrollant av ekologisk produktion av kakao i Kyela och kaffe i Bukoba. I den här artikeln berättar Ulla Johansson om ekologisk produktion och certifiering i Tanzania med kakao som ett exempel.

Artikelförfattaren var tidigare VD för KRAV Kontroll AB, ett dotterbolag till KRAV som handlägger kontroll och certifiering av ekologisk produktion utanför Sverige. Ulla har besökt Tanzania vid ett flertal tillfällen under 2000-2003 och bl.a. utfört kontroller av odlargrupper i Kyela och Bukoba.

Kontroller i Kyela

Det finns över 30 000 småbrukare på olika håll i Tanzania som praktiserar ekologisk produktion, vars produkter främst går på export till Europa och USA. I området runt Kyela i sydvästra Tanzania, finns en stor grupp med tusentals odlare som är organiserade av Biolands International Ltd. Det är Biolands som kontrakterar odlarna, utbildar dem och som köper ekologiska kakaoböner av dem. Min uppgift som kontrollant för KRAV, har varit att utvärdera

om produktionen i odlargruppen uppfyller de regler som gäller för att produkterna ska kunna säljas om ekologiska. Kontroller av Biolands produktion görs fortlöpande av utomstående kontrollanter, antingen av en svensk kontrollant eller av en nationell kontrollant som anlitas av KRAV. Under kontrollbesöken ingår besök på kontor, lager, hos uppköpare och ute bland odlare. Kontrollanten följer upp varje steg i hanteringen av produktionen.

Speciellt intressant har det varit att besöka odlare runt om i Kyelas omnejd. Jag är uppvuxen på ett familjejordbruk, så det ligger nära till hands att dra paralleller mellan att vara odlare i Sverige och i Tanzania. Synpunkter på väderlek och priser för produkterna, känns igen var man än möter odlare, man är sällan tillfreds. Däremot kan det kanske vara knepigare för en odlare i Kyela att se sambandet mellan vad han eller hon får betalt med hur priserna utvecklas på världsmarknaden. Det är en stor skillnad i informationsflödet för odlaren i Sverige jämfört med den i Kyela, på gott och ont.

Kakaoböner växer på träd

Kakaoböner växer på kakaoträd och ur dem utvinns råvaran kakao. Kakaoträdet, *Theobroma cacao*, är en av över 20 arter i familjen kakaoväxter. Det är ett tropiskt träd med ovala, ständigt gröna blad. Blommorna utvecklas direkt på stam och grenar och omvandlas till gurkliknande frukter som blir 15–20 cm långa och innehåller 50–75 mandelstora frön. Tyvärr finns det ett flertal skadegörare (svampar, virus och insekter),

som orsakar betydande förluster för odlarna. De ekologiska odlarna använder inte kemisk bekämpning mot dessa skadegörare. Istället arbetar de ekologiska odlarna med förebyggande metoder för att motverka att skadegörarna får fäste.

Kvaliteten är viktig

Kakaobönorna är själva råvaran för framställning av kakao, som används vid tillverkning av choklad. När frukterna är mogna tar man ur fröna, som får fermenteras några dygn innan de tvättas och torkas. Det är viktigt för att få fram den karaktäristiska smaken från kakao. De ekologiska kakaobönorna som produceras i Kyela är av god kvalitet, vilket är ett krav som ställs av köpare i Europa. Skulle en odlare komma med böner som inte uppfyller kvaliteten till Biolands uppköpare i byn, då nekas odlaren att sälja dem till Biolands. Hur gör man för att undvika att bönderna säljer kakaoböner av dålig kvalitet? Biolands har bl.a. satsat på att förebygga dålig kvalitet genom utbildning av personalen i organisationen som tar emot bönorna och som i sin tur informerar bönderna. Kvaliteten på det som levereras kan även påverkas genom bättre betalning för fullgod kvalitet. Duktiga odlare premieras även med t.ex. myggnät eller verktyg som behövs för skötseln av kakaoträden.

Gruppcertifiering

Inom EU finns en förordning som reglerar vilka produkter som får marknadsföras som ekologiska livsmedel. Det finns regler för produktionen som måste följas av enskilda lantbrukare och producenter längs hela kedjan fram till konsumenten, för att var och en ska kunna sälja sina produkter som ekologiska. I Sverige är det KRAV som utför kontroll av ekologiska livsmedel som produceras inom landet. KRAV har även utfört kontroll och certifiering av ekologisk produktion i olika länder runt om i världen och bland dessa finns Tanzania.

Till skillnad från det som gäller i Sverige, besöker inte KRAV:s kontrollanter varje enskild småbrukare varje år. Istället tillämpas gruppcertifiering, d.v.s. en grupp småbrukare har gått samman och marknadsför gemensamt sina produkter som ekologiska och det är gruppen som kontrolleras. Istället för att KRAV:s kontrollant besöker varje småbrukare i gruppen varje år, organiseras en egenkontroll där interna kontrollanter besöker alla gruppmedlemmar årligen för att kontrollera att reglerna efterlevs. Det innebär att gruppen har en gemensam licens för certifiering av godkänd produktion. Det är en allmänt accepterad lösning som fungerar bra för odlargrupper i utvecklingsländer som består av småbrukare, bl.a. för att hålla ner kostnaderna för certifiering.

Nytta för småbrukaren

Odlargruppen i Kyela var tidigt ute och ingick i första fasen av Sidas EPOPA-program i Östafrika (1994-2001). Sida finansierar detta program, som bl.a. syftar till att ge afrikanska småbrukare bättre livsvillkor genom utveckling av lokala och nationella företag. Ökad jordbruksproduktion är

Frukterna växer direkt på stammen på kakaoträdet.

gynnsam för landsbygdsutvecklingen, därmed även för småbrukaren. Tusentals småbrukare med certifierad ekologisk produktion får ett merpris för sina produkter och de får kontant betalning direkt vid leverans. Programmet omfattar bland annat olika former av utbildning, utveckling av marknadskontakter och certifiering. Nu är EPOPA inne i fas två och är engagerat i ett flertal ekologiska projekt i Uganda och Tanzania. Mer info om EPOPA och presentation av de konsulter (AgroEco och Grolink), som Sida kontrakterat att genomföra programmet finns på Internet, se källor nedan.

Kontrollorgan i Tanzania

Ekologiska produkter från Tanzania säljs på export. Det finns flera europeiska certifierare som är aktiva, men än finns det ingen nationellt förankrad certifierare. Genom certifieringen har producenterna möjligheter att nå ut

med sina produkter på den internationella marknaden. Det är en lösning som fungerar för större producenter som kan erbjuda produkter i de volymer som krävs för att export ska ge lönsamhet. För små producenter blir däremot certifieringen ofta för dyr. Jämsides med EPOPA-programmet, satsar man även på att bygga upp organisationer som skall erbjuda nationell certifiering av ekologisk produktion till en lägre kostnad i Tanzania, Kenya och Uganda. På sikt ska de lokala kontrollorganen certifiera enligt antingen nationella eller internationella regelverk. När det väl finns en inhemsk certifierare i Tanzania, kommer det att öppna den nationella marknaden för ekologiska produkter.

Text och foto: Ulla Johansson

EPOPA - Export Promotion of Organic Products from Africa, www.epopa.info

Väl genomförd torkning av fermenterade kakaoböner är viktig för att få en bra kvalitet på produkten.

KRAV - info@krav.se

Ulla Johansson - ullajohansson@tele2.se

Mtepe "Shungwaya" dhow seglar igen

Mtepe er en speciel Swahili skibstype som var almindelig i det Indiske Ocean langs Østafrikas kyst indtil 1930'erne.

Det var en af de sidste overlevende typer skibe, som var bygget helt uden brug af jern. Sideplankerne var istedet syet sammen med kokosreb og fæstnet til ribberne med trædyler. En af de tidligste beskrivelser af denne skibsbyggeform kan findes i *Periplus*, en græsk handelsrejse beskrivelse fra det 1.ste århundrede AD.

Nu er en mtepe igen blevet bygget på Zanzibar som led i et museumsprojekt i *House of Wonders*, Zanzibars nationalmuseum.

Syede skibe uden brug af jernsøm var en almindelig måde at bygge dhow'er på i det Indiske Ocean før europæernes ankomst i det 16. århundrede. Ikke destomindre var disse både holdbare nok til sejlads hele vejen til Kina i middelalderen, som "Sohar", bygget i Oman efter samme opskrift, beviste i 1982.

Nogle mtepe var meget store. Der er en beskrivelse fra det 19. århundrede af en mtepe på omkring 30 meters længde med en tonnage på 186 ton.

Der eksisterer mange historier om hvorfor disse skibe var syede. Nogle troede at magnetiske bjerge i oceanet ville trække alt jern ud af skibene når man sejlede over dem og efterlade skibet til en ulykkelig undervandsskæbne. Andre mente at jern var for dyrt et materiale og at det ville ruste hurtigt i det salte vand. En mere sandsynlig forklaring er, at byggematerialerne, træ og kokosreb, var nemme at skaffe rundt om det Indiske Ocean og det faktum at syede skibe var lidt mere fleksible og kunne give sig lidt, modsat de stive sømmede både, hvilket kunne være nyttigt under sejlads langs de koralrevs omkransede kyster. Hvis uheldet skete, var syede både også nemmere at reparere og materialerne lette at få fat i.

Mtepe havde et firkantet sejl som var flettet af bladene fra den vilde dadel palme, istedet for latinersejlet som er det sejl, nu er kendt som det karakteristiske sejl på dhow'erne i det Indiske Ocean. Skibene fragtede kvæg, salt, korn, brænde, mangrove pæle og før i tiden også slaver, men aldrig kokosnødder, da man troede at de ville løsne kokos rebene.

Nogle fortællinger forbinder det med de mystiske *Debuli* eller *Diba* i Swahili legenderne, som kom fra Maldiverne.

Der er en rig tradition forbundet med en så gammel bådtype. Den har en lang stavn som ligner hovedet af en kamel, med to geometriske øjne på begge sider af for- og bagstavnen. En af legenderne forbinder den med profeten Saleh. Alle mtepe havde 3 farvede flag på toppen af masten som forbindes med en vis persisk sultan Ali fra Shirazi traditionen, eller Shungwaya, det mytiske hjemland for det nordøstlige Bantu talende folk langs Kenyas kyst. Der var også 3 små flag på toppen af forstavnen som indikerede krig eller fred alt efter hvilken farve de havde. Roret og bagstavnen var udskåret og malet i geometriske mønstre, magen til kantmønstrene i et tæppe fra Shiraz.

Dette er den første mtepe i fuld størrelse der er bygget på Swahili kysten i mere end 80 år. Der findes adskillige modeller i museer i Zanzibar, Kenya og Europa, men få af disse modeller er akkurate, når de sammenlignes med datidige fotografier og tegninger.

Bådetyperen forsvandt som et resultat af konkurrencen fra *Jahazi* dhowtypen og fra skonnerter med motor.

Denne mtepe som indgår i museumsprojektet er bygget af Mohammed Bwana Mohamed. Han er bådebygger fra Lamu i Kenya og flyttede til Zanzibar med sin familie i april 2003 for at løse denne opgave. Han havde set sin bedstefar bygge sådanne mtepe som modeller. Båden blev sat i vandet i februar 2004.

Denne genoplivning af en uddød skibstype blev støttet af den danske ambassade i Dar es Salaam som led i en kulturel udviklingsstøtte til House of Wonders Museum og resulterede i en permanent udstilling om Dhowkulturen i det Indiske Ocean, hvor denne mtepe danner et naturligt midtpunkt.

Text och foto: Jesper Kirknæs

Socialantropologen, fotografen och ordföranden i Dantan Jesper Kirknæs har varit konsult för projektet.

Resa längre bort?

Söker Du en pålitlig resebyrå? Då är vi rätt val!

Vi erbjuder:

✓ Kunskap ✓ Erfarenhet ✓ Specialpriser (Raptim)

Världen börjar i Tranås!

Välkommen!

Europa 0140 - 122 80
Afrika 0140 - 141 80
Övr. världen 0140 - 199 80
E-post: info@tranas-resebyra.se
www.tranas-resebyra.se

SPECIALITET: Flygresor till biståndsländer

Ditt livs resa! Kultur, bad, klättring, safari, allt kan upplevas i Tanzania.

tel: 021-51075, 023-711666

mobil: 070-3233537, 070-2497853

internet: www.afrikaresor.se

mail: info@afrikaresor.se

Litet färg i höstmörkret?

En kanga till i höst!

www.watatu.se

**Konsulter för
internationella uppdrag
och utvärderingar**

Medverksta'n

**Rullande butik för rättvisare
handel**

Vill du ha medverkan från
Medverksta'n?

Kontakta Olle Wallin

e-post: medverkstan@tele2.se

mobil: 070 22 55 057

Rådgivare till Skulptörskolan!

“Under förutsättning att vår ansökan till Forum Syd om volontärbidrag beviljas söker vi en biståndsarbetare som kan stödja Skulptörskolan i Bagamoyo med sikte på dess långsiktiga överlevnad.

Skulptörskolan startades i projektform 1995 av Svetan i samarbete med Chawasawata, de tanzaniska träsnidarnas organisation. Sedan 2001 drivs skolan som en tanzanisk stiftelse.

Möjliga arbetsuppgifter för en biståndsarbetare är:

- Förbättring av marknadsföring och utställningsverksamhet. Detta är viktigt både för att delfinansiera skolans verksamhet och för att ge inkomster åt elever och f.d. elever.

- Utveckling av skolans utbildningsprogram. Dels med sikte på att öka elevernas möjlighet till självförsörjning efter avslutad kurs, men även deras möjligheter till fortsatta studier. Det kan t.ex. innebära införandet av nya former av skulptur eller måleri, som kan fungera med de lokala förutsättningarna.

- Stöd till lärarkåren, t.ex. vidareutbildning i form av workshops el. dyl.

- Stöd till stiftelsens/skolans styrelse när det gäller organisation och administration.

Arbetspråket är swahili (viktigt) och engelska. Det är en fördel om sökande har erfarenhet av Tanzania/ Östafrika och redan behärskar swahili. Lämplig bakgrund är t.ex. konstnärlig verksamhet alt lärare vid konstkola, gärna med tidigare erfarenhet av biståndsarbete. Tillträde tidigast från 1 januari 2005 för 2 alternativt 3 år.”

Ansökan kan enklast göras till vår projektledare Sten Löfgren via e-post: sten@svetan.org

Besök gärna vår hemsida www.svetan.org för mer info om föreningen och skolan.

